

Miért nem létezik az általános adatvédelmi rendeletben az automatizált döntéshozatalra vonatkozó magyarázathoz való jog?

Sandra Wachter,^{1,2} Brent Mittelstadt,^{2,3,1} Luciano Floridi Luciano Floridi^{1,2}

¹Oxford Internet Institute, University of Oxford, 1 St Giles, Oxford, OX1 3JS, Egyesült Királyság;² The Alan Turing Institute, British Library, 96 Euston Rd, London, NW1 2DB, Egyesült Királyság;³ Department of Science and Technology Studies, University College London, 22 Gordon Square, London, WC1E 6BT, Egyesült Királyság.

Levelezés: Sandra Wachter, sandra.wachter@oii.ox.ac.uk

Absztrakt

Az EU általános adatvédelmi rendeletének (GDPR) 2016-os elfogadása óta széles körben és többször is azt állították, hogy a GDPR jogilag kötelezővé teszi az automatizált vagy mesterségesen intelligens algoritmikus rendszerek által hozott valamennyi döntés "magyarázathoz való jogot". Ezt a magyarázathoz való jogot ideális mechanizmusnak tekintik az automatizált döntéshozatal elszámoltathatóságának és átláthatóságának fokozására. Több okból is kétséges azonban mind az ilyen jog jogi létezése, mind pedig megvalósíthatósága. A máshol követelt, konkrét automatizált döntések magyarázatához való joggal ellentétben a GDPR csak azt írja elő, hogy az érintettek érdemi, de megfelelően korlátozott tájékoztatást kapjanak (13-15. cikk) az automatizált döntéshozatali rendszerek logikájáról, valamint jelentőségéről és várható következményeiről, amit mi "tájékoztatáshoz való jognak" nevezünk. Továbbá, a 22. cikkben szereplő "automatizált döntéshozatal tilalmához való jog" (amelyből az állítólagos "magyarázathoz való jog" ered) kétértelműsége és korlátozott hatálya kérdéseket vet fel az érintettek számára ténylegesen biztosított védelemmel kapcsolatban. Ezek a problémák azt mutatják, hogy a GDPR-ból hiányzik a pontos nyelvezet, valamint a kifejezett és jól meghatározott jogok és az automatizált döntéshozatallal szembeni biztosítékok, és ezért fennáll a veszélye, hogy fogatlan lesz. Számos olyan jogalkotási és szakpolitikai lépést javasolunk, amelyek megtétele javíthatja az automatizált döntéshozatal átláthatóságát és elszámoltathatóságát, amikor a GDPR 2018-ban hatályba lép.

Kulcsszavak

elszámoltathatóság; mesterséges intelligencia; algoritmusok; automatizált döntéshozatal; adatvédelem; magyarázathoz való jog; hozzáférési jog; átláthatóság.

Finanszírozás

A tanulmányt az Alan Turing Institute (Luciano Floridi és Sandra Wachter), a PETRAS IoT Hub - egy EPSRC projekt (Sandra Wachter, Luciano Floridi és Brent Mittelstadt), valamint az Oxfordi Egyetem John Fell Alapjának kutatási támogatása (Brent Mittelstadt) támogatta.

1 Bevezetés

Az elmúlt hónapokban kutatók,² kormányzati szervek,³ és a média⁴ azt állították, hogy az automatizált és mesterségesen intelligens algoritmikus rendszerek által hozott döntések "magyarázathoz való jogát" jogilag kötelezővé teszi a hamarosan megjelenő általános adatvédelmi rendelet⁵ 2016/679.

---

¹ Köszönettel tartozunk Prof. Peggy Valcke, Prof. Massimo Durante, Prof. Ugo Pagallo, Dr. Natascha Scherzer és Mag. Priska Luegernek felbecsülhetetlen értékű észrevételeikért és éleslátó visszajelzéseikért, amelyekből a dolgozat nagymértékben profitált. Külön köszönetet szeretnénk mondani Dr. Alessandro Spinának, akinek intenzív átnézése és alapos megjegyzései megerősítették a dolgozatban szereplő érveket. Továbbá nagyon hálásak vagyunk Dr. Joris van Hoboken úrnak az inspiráló beszélgetésért, valamint a tervezetre adott írásbeli visszajelzéseikért, amelyek jelentősen javították a dolgozat minőségét. Továbbá szeretnénk köszönetet mondani Tal Zarsky professzornak és Lee Bygrave professzornak nemcsak a dolgozatot inspiráló úttörő és úttörő munkájukért, hanem pozitív visszajelzéseikért, alapos felülvizsgálatukért és felbecsülhetetlen értékű megjegyzéseikért is. Végül, de nem utolsósorban szeretnénk köszönetet mondani a névtelen bírálónak a dolgozat alapos elolvasására és kommentálására fordított időért.

² Lásd például: 2016] arXiv:1606.08813 [cs, stat] <<http://arxiv.org/abs/1606.08813>> hozzáférés: 2016. június 30.; Francesca Rossi, "Artificial Intelligence: Lehetséges előnyök és etikai megfontolások" (Európai Parlament: C. Politikai Főosztály: Állampolgári jogok és alkotmányos ügyek 2016). Tájékoztató PE 571.380 <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/571380/IPOL_BRI\(2016\)571380_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/571380/IPOL_BRI(2016)571380_EN.pdf)>; Mireille Hildebrandt, "The New Imbroglia - Living with Machine Algorithms", *The Art of Ethics in the Information Society* (2016) <https://works.bepress.com/mireille_hildebrandt/75/> hozzáférés 2016. december 28.; IEEE Global Initiative, "Ethically Aligned Designed - A Vision for Prioritizing Human Wellbeing with Artificial Intelligence and Autonomous Systems" (IEEE 2016) 1. verzió.

<http://standards.ieee.org/develop/indconn/ec/ead_v1.pdf> hozzáférés: 2017. január 19.; Ben Wagner, "Efficiency vs. Accountability? - Algorithms, Big Data and Public Administration" <<https://cihr.eu/efficiency-vs-accountability-algorithms-big-data-and-public-administration/>> hozzáférve 2017. január 14.; Fusion, "EU Introduces "Right to Explanation" on Algorithms | Fusion" (2016) <<http://fusion.net/story/321178/european-union-right-to-algorithmic-explanation/>> hozzáférve 2016. november 10. idézi Ryan Calo.

³ Lásd például: Information Commissioner's Office, "Overview of the General Data Protection Regulation (GDPR)" (Information Commissioner's Office 2016) 1.1.1 <<https://ico.org.uk/for-organisations/data-protection-reform/overview-of-the-gdpr/individuals-rights/rights-related-to-automated-decision-making-and-profiling/>> hozzáférés: 2016. november 10.; House of Commons Science and Technology Committee, "Robotics and Artificial Intelligence" (House of Commons 2016) HC 145.

<<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201617/cmselect/cmsctech/145/145.pdf>> hozzáférés: 2016. november 10.; Európai Parlament Jogi Bizottsága, "Jelentés a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a robotikára vonatkozó polgári jogi szabályokról" (Európai Parlament 2017) 2015/2103(INL). <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A8-2017-0005+0+DOC+PDF+V0//EN>> hozzáférés 2016. november 11.

⁴ Lásd például: Joon Ian Wong, "The UK Could Become a Leader in AI Ethics-if This EU Data Law Survives Brexit" <<http://qz.com/807303/uk-parliament-ai-and-robotics-report-brexite-could-affect-eu-gdpr-right-to-explanation-law/>> accessed 10 November 2016; Cade Metz, "Artificial Intelligence Is Setting Up the Internet for a Huge Clash With Europe" (*WIRED*, 2016) <<https://www.wired.com/2016/07/artificial-intelligence-setting-internet-huge-clash-europe/>> accessed 10 November 2016; Fusion (n 2); Bernard Marr, "New Report: Revealing The Secrets Of AI Or Killing Machine Learning?" <<http://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2017/01/12/new-report-revealing-the-secrets-of-ai-or-killing-machine-learning/#258189058e56>> hozzáférve 2017. január 14.; Liisa Jaakonsaari, "Who Sets the Agenda on Algorithmic Accountability?" (Ki határozza meg az algoritmikus elszámoltathatóság napirendjét? (*EURACTIV.com*, 2016. október 26.)

<<https://www.euractiv.com/section/digital/opinion/who-sets-the-agenda-on-algorithmic-accountability/>> hozzáférés: 2017. március 3.; Nick Wallace, "EU's Right to Explanation: A Harmful Restriction on Artificial Intelligence" <<https://www.datainnovation.org/2017/01/eus-right-to-explanation-a-harmful-restriction-on-artificial-intelligence/>> hozzáférve 2017. március 3.

⁵ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2016/679 RENDELETE (EU) 2016/679, a 27.

A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) 2016. április.

(GDPR). A magyarázathoz való jogot ígéretes mechanizmusnak tekintik a kormányzat és az ipar szélesebb körű törekvésében, amely az algoritmusok, a mesterséges intelligencia, a robotika és más automatizált rendszerek elszámoltathatóságára és átláthatóságára irányul.⁶ Az automatizált rendszereknek számos nem szándékolt és váratlan hatása lehet.⁷ E problémák mértékének és forrásának nyilvános értékelése gyakran nehéz,⁸ az összetett és átláthatatlan algoritmikus mechanizmusok használata miatt.⁹ Az állítólagos magyarázathoz való jog megkövetelné az adatkezelőktől, hogy magyarázatot adjanak arra, hogy az ilyen mechanizmusok hogyan jutnak el a döntésekhez. Jelentős felhajtást váltott ki, hogy egy ilyen jogilag kikényszeríthető jog az érintettek számára erősítő hatással járna, és hogy megzavarná az adatintenzív iparágakat, amelyek kénytelenek lennének megmagyarázni, hogyan működnek a gyakorlatban az összetett és talán kifürkészhetetlen automatizált módszerek.

Több okból is kétséges azonban az automatizált döntésekkel kapcsolatos "magyarázathoz való jog" léte, hatálya és megvalósíthatósága. Ebben a dokumentumban megvizsgáljuk a "magyarázathoz való jog" jogi státuszát a GDPR-ban, és azonosítunk számos akadályt, amely aláássa a végrehajtását. Amellett érvelünk, hogy a GDPR jelenlegi formájában nem a magyarázathoz való jogot, hanem inkább egy korlátozott "tájékoztatáshoz való jogot" valósít meg. Íme egy gyors áttekintés. A 2. szakaszban szétválasztjuk az automatizált döntéshozatalra adható magyarázatok típusait és időzítését. A magyarázathoz való jog, ahogyan azt a legtöbben javasolják, a következőkre vonatkozik az egyes automatizált döntések magyarázata, miután ilyen döntés született.¹⁰

---

⁶ Az elszámoltathatatlan és kifürkészhetetlen automatizált rendszerek elterjedése komoly aggodalomra ad okot a kormányzati szervek körében, amint azt az automatizált rendszerek jövőbeli etikai és társadalmi hatásairól szóló számos közelmúltbeli jelentés is tükrözi. Lásd például: Catherine Stupp, "Commission to Open Probe into Tech Companies' Algorithms next Year" (*EurActiv.com*, 2016. november 8.) <<http://www.euractiv.com/section/digital/news/commission-to-open-probe-into-tech-companies-algorithms-next-year/>> hozzáférve 2016. november 11.; Partnership on AI, "Partnership on Artificial Intelligence to Benefit People and Society" (*Partnership on Artificial Intelligence to Benefit People and Society*, 2016) <<https://www.partnershiponai.org/>> hozzáférve 2016. november 11.; National Science and Technology Council, "Preparing for the Future of Artificial Intelligence" (Az Elnöki Hivatal, 2016). <https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/whitehouse_files/microsites/ostp/NSTC/preparing_for_the_future_of_ai.pdf> hozzáférés 2016. november 11.; Európai Parlament Jogi Bizottsága (3. o.); House of Commons Science and Technology Committee (3. o.); Government Office for Science, "Artificial Intelligence: An Overview for Policy-Makers" (Tudományos Kormányhivatal, 2016).

<<https://www.gov.uk/government/publications/artificial-intelligence-an-overview-for-policy-makers>> hozzáférés 2016. november 11.

⁷ Brent Mittelstadt és mások, "Az algoritmusok etikája: Mapping the Debate" [2016] 3 *Big Data & Society* 2. ⁸ Christian Sandvig és mások, "Az algoritmusok ellenőrzése: Research Methods for Detecting Discrimination on Internet Platforms" [2014] *Data and Discrimination: A kritikai aggályok produktív kutatássá alakítása*. <<http://social.cs.uiuc.edu/papers/pdfs/ICA2014-Sandvig.pdf>> hozzáférés: 2016. február 13.

⁹ Mike Ananny, "Toward an Ethics of Algorithms Convening, Observation, Probability, and Timeliness" (2016) 41 *Science, Technology & Human Values* 93.

¹⁰ Az automatizált döntéshozatalnak ezt a fajta magyarázatát képzeli el a GDPR (71) preambulumbekzdése, amely szerint "Az ilyen adatkezelésnek minden esetben megfelelő garanciákhoz kell tartoznia, amelyeknek tartalmazniuk kell a konkrét tájékoztatást a

A 3. szakaszban a GDPR-ban a magyarázathoz való jog három lehetséges jogalapját értékeljük:

- 1) az automatizált döntéshozattól való tartózkodáshoz való jog és az ehhez szükséges garanciák (22. cikk és (71) preambulumbekzdés);
- 2) az adatkezelők értesítési kötelezettségei (13-14. cikk és (60-62) preambulumbekzdés); és
- 3) a hozzáférési jog (15. cikk és (63) preambulumbekzdés).

A fent említett, a magyarázathoz való jogra vonatkozó követelés¹¹ összekeveri az első és a második jogalapot. Összekeveri (1) a 22. cikk jogilag kötelező erejű követelményeit és a (71) preambulumbekzdés nem kötelező erejű rendelkezéseit, valamint (2) az értesítési kötelezettségeket (13-14. cikk), amelyek előírják, hogy az érintettek tájékoztatást kapjanak "a 22. cikk (1) és (4) bekezdésében említett *automatizált döntéshozatal létezéséről*, ideértve a profilalkotást is, és legalább ezekben az esetekben *érdemi tájékoztatást az érintett logikájáról*, valamint az ilyen adatkezelés *jelentőségéről* és az érintettre nézve *várható következményeiről*" [dőlt betűvel szedve].

Miután megkérdőjeleztük a magyarázathoz való jog jogalapját, megvizsgáljuk, hogy a 15. cikkben foglalt hozzáférési jog biztosít-e erősebb jogalapot. Az 1995-ös adatvédelmi irányelv (95/46/EK) végrehajtásának és joggyakorlatának elemzését követően azzal érvelünk, hogy a GDPR hozzáférési joga korlátozottan lehetővé teszi az automatizált döntéshozatali rendszerek működésének magyarázatához való jogot - amit mi "tájékoztatáshoz való jognak" nevezünk. A hozzáférési jog azonban nem teremt jogot a konkrét automatizált döntések magyarázatára, ahogyan azt jelenleg a közbeszédben máshol elképzeljük. Nemcsak, hogy a GDPR nem biztosítja a konkrét döntések magyarázatához való jogot, de úgy tűnik, hogy azt szándékosan nem is fogadták el a GDPR végleges szövegében, miután egy korábbi tervezetben már szerepelt.

A 4. szakaszban megvizsgáljuk a hatály és az alkalmazhatóság korlátait, ha létezne a magyarázathoz való jog. Bemutatjuk, hogy a magyarázathoz való "általános", minden automatizált döntésre alkalmazandó jog még akkor sem létezne, ha a (71) preambulumbekzdés jogilag kötelező erejű lenne. A magyarázathoz való jog, amely a hozzáférési jogból (15. cikk) vagy a 22. cikk (3) bekezdésében leírt biztosítékokból származik, csak a "kizárólag automatizált feldolgozáson alapuló" és az érintettre nézve "jogi" vagy "hasonlóan jelentős" hatással járó döntések szűk körére vonatkozna (a GDPR 22. cikkének (1) bekezdése). Megvizsgáljuk azokat a korlátozott eseteket, amelyekben a jog alkalmazható lenne, beleértve a kritikus

az érintettet, valamint az emberi beavatkozáshoz való jog, az álláspontja kifejezésre juttatásához, az ilyen értékelést követően hozott döntés magyarázatának megszerzéséhez és a döntés megtámadásához való jog."

¹¹ Goodman és Flaxman (n 2).

a nyelvezet kétértelműsége, amely lehetővé teszi, hogy a tágabb értelemben vett "automatizált döntéshozatal tilalmához való jog" (GDPR 22. cikk) vagy tilalomként, vagy tiltakozási jogként értelmezhető.

A cikket az 5. szakasz olyan jogalkotási és szakpolitikai lépésekre vonatkozó ajánlásokkal zárja, amelyek végrehajtása esetén javulhat az automatizált döntéshozatal átláthatósága és elszámoltathatósága, amikor a GDPR 2018-ban hatályba lép.

2 Mit jelent a magyarázathoz való jog?

Mielőtt megvizsgálánk, hogy a GDPR előírja-e a magyarázathoz való jogot, meg kell vizsgálni, hogy mit érthetünk az automatizált döntéshozatal "magyarázata" alatt. Kétféle magyarázat jöhet szóba, attól függően, hogy a következőkre utalunk-e:

- *a rendszer funkcionalitása*, azaz az automatizált döntéshozatali rendszer logikája, jelentősége, tervezett következményei és általános funkcionalitása, pl. a rendszer követelményspecifikációja, döntési fák, előre meghatározott modellek, kritériumok és osztályozási struktúrák; vagy
- *konkrét döntések*, azaz egy adott automatizált döntés indoklása, okai és egyedi körülményei, pl. a jellemzők súlyozása, gépileg meghatározott esetspecifikus döntési szabályok, referencia- vagy profilszoportokra vonatkozó információk.¹²

Továbbá a magyarázatok között a döntéshozatali folyamathoz viszonyított időzítésük alapján is különbséget lehet tenni:

- *az* automatizált döntéshozatal előtt *előzetes* magyarázatra kerül sor. Megjegyzendő, hogy az *előzetes* magyarázat logikailag csak a *rendszerfunkciókra* vonatkozhat, mivel egy konkrét döntés indoklása nem ismerhető meg a döntés meghozatala előtt;
- *utólagos* magyarázatra az automatizált döntés meghozatala után kerül sor. Megjegyzendő, hogy az *utólagos* magyarázat vonatkozhat mind a *rendszerfunkciókra*, mind egy *adott döntés* indokaira.

Egy példa segíthet tisztázni, hogyan hatnak egymásra ezek a megkülönböztetések. Vegyünk egy automatizált hitelpontozási rendszert. A döntés meghozatala előtt (*ex ante*) a rendszer szolgáltatója tájékoztathatja az érintettet a *rendszer működéséről*, beleértve az általános logikát (például a figyelembe vett adatok és jellemzők típusai, a döntési fa kategóriái), a célt vagy a jelentőséget (ebben az esetben, hogy

---

¹² Ez kifejezetten egy olyan magyarázat, amely csak akkor lehetséges, ha már megszületett a döntés. Egy adott döntésre vonatkozik, nem pedig magára a döntéshozatali módszerre vagy rendszerre. Ezt a fajta magyarázatot a GDPR (71) preambulumbekzdése képzeli el, amely "az ilyen értékelést követően hozott döntés magyarázatát" írja elő. A preambulumbekzdés kifejezetten egy meghozott egyedi döntésre utal.

hitelpontszámot rendelnek hozzá), és a tervezett következmények (például a hitelezők a hitelképesség értékelésére használhatják a hitelpontszámot, ami hatással lehet a hitelfeltételekre, például a kamatlábra). A döntés meghozatala után (*ex post*) az érintettnek még mindig lehet magyarázatot adni a rendszer működéséről. A szolgáltató azonban az érintettnek elmagyarázhatja a *konkrét döntés* logikáját és egyedi körülményeit is, például a hitelpontszámát, a konkrét esetben figyelembe vett adatokat vagy jellemzőket, valamint azok súlyozását a döntési fán vagy modellen belül. Más szóval, a szolgáltató elmagyarázhatja, hogyan került sor egy adott pontszám hozzárendelésére. Továbbá, ha előre meghatározott egyszerűsített vagy lineáris modelleket használnak és azokat teljes körűen nyilvánosságra hozzák, elvileg lehetőség van egy adott döntés indokaira vonatkozó *előzetes* előrejelzésekre. Mindkét esetben azonban a szolgáltató azon képességét, hogy magyarázatot adjon egy adott döntés indokaira, számos jogi (lásd a 4. szakaszt) és technikai tényező korlátozhatja, beleértve az összetett valószínűségi elemzési és döntéshozatali módszerek használatát.¹³

A GDPR implicit módon tesz különbséget a kétféle és két különböző időpontban történő magyarázat között. Fontosságukat a magyarázathoz való jog lehetséges jogalapjainak vizsgálatakor fogjuk kiemelni.

3 Miért nincs "magyarázathoz való jog" a GDPR-ban?

A GDPR három különböző lehetséges jogalapot tartalmaz az automatizált döntéshozatal magyarázatához való jogra. A magyarázathoz való jog esetleg a következőkből eredhet:

- 1) a 22. cikk (3) bekezdésében előírt és a (71) preambulumbekkezdésben kifejtett automatizált döntéshozatallal szembeni biztosítékok;
- 2) a (60-62) preambulumbekkezdésben említett 13-14. cikk szerinti értesítési kötelezettségek; vagy
- 3) a 15. cikk szerinti hozzáférési jog, amelyet a (63) preambulumbekkezdés kommentál.

Ezeket az alapokat a magyarázathoz való jognak nevezzük, amely az (1) biztosítékokból származik,

(2) az értesítési kötelezettségek, és (3) a hozzáférési jog. Mindegyiket sorban értékeljük. Összességében az az állítás, hogy a GDPR jogot biztosít a konkrét döntések *utólagos* magyarázatára (legalább) amely látszólag az automatizált döntéshozatal minden esetére vonatkozik, a biztosítékok és az értesítési kötelezettségek kombinációján alapul. A nem kötelező erejű (71) preambulumbekkezdést a 13-14. és 22. cikk kötelező erejű rendelkezéseivel kombinálva azzal érvel, hogy "A jogszabály [...] ténylegesen létrehozza a

---

¹³ Jenna Burrell, "Hogyan "gondolkodik" a gép:" Understanding Opacity in Machine Learning Algorithms' [2016]

Elektronikusan elérhető a következő címen:

<https://ssrn.com/abstract=2903469>

a "magyarázathoz való jog", amelynek értelmében a felhasználó magyarázatot kérhet a róla hozott algoritmikus döntésről."¹⁴ Ez az állítás több okból is helytelen, amelyeket az alábbiakban ismertetünk.

3.1 Az automatizált döntéshozatal elleni biztosítékokból eredő magyarázathoz való jog A biztosítékokból eredő magyarázathoz való jogra vonatkozó¹⁵ követeléssel kezdve a GDPR 22. cikke (lásd: 1. ábra) és (71) preambulumbekzdése foglalkozik az érintettek azon jogával, hogy ne legyenek automatizált döntéshozatal tárgyai. A 22. cikk (3) bekezdése, amely az automatizált döntéshozatal elleni biztosítékokkal foglalkozik, kimondja, hogy

az adatkezelő *megfelelő intézkedéseket* hajt végre az érintett jogainak és szabadságainak, valamint jogos érdekeinek *védelme érdekében*, legalább az adatkezelő *emberi beavatkozáshoz való jogát, az álláspontja kifejezésre juttatásához és a döntés megtámadásához való jogát* [dólt betűvel szedve].

Kritikus, hogy a magyarázathoz való jogról nem esik szó. A döntés meghozatalát követően, és feltéve, hogy a döntés megfelel a 22. cikk (3) bekezdésének a) pontjában (szerződés megkötése vagy teljesítése) vagy a 22. cikk (3) bekezdésének c) pontjában (kifejezett hozzájárulással) meghatározott feltételnek, az érintettek további garanciákat kapnak arra, hogy emberi beavatkozást kapjanak, véleményt nyilvánítsanak vagy megtámadják a döntést (22. cikk (3) bekezdés), de arra *nem, hogy* magyarázatot kapjanak a meghozott döntésre.

---

¹⁴ Goodman és Flaxman (n 2). A "magyarázathoz való jogot a következőképpen javasolják. Az 1. oldalon: "A törvény ténylegesen létrehozza a "magyarázathoz való jogot" is, amelynek értelmében a felhasználó magyarázatot kérhet a róla hozott algoritmikus döntésről". Továbbá a 3. oldalon: "A preambuluma (a GDPR preambuluma, amely kifejti az indoklást, de maga nem törvény) 71. pontja kifejezetten előírja az adatkezelők számára, hogy "megfelelő technikai és szervezési intézkedéseket" kell végrehajtaniuk, amelyek "megakadályozzák többek között a megkülönböztető hatások" kialakulását az érzékeny adatok feldolgozása alapján.". Továbbá, a 6. oldalon: "A 13-15. cikkeken felvázolt rendelkezések meghatározzák, hogy az érintetteknek joguk van a róluk gyűjtött információkhoz való hozzáférésre, és az adatfeldolgozókat is kötelezik, hogy biztosítsák az érintettek tájékoztatását az összegyűjtött adatokról. Fontos azonban különbséget tenni a jogok között, amelyeket a hozzáféréshez és az értesítéshez való jognak nevezhetünk, és a 22. cikk által megkövetelt további "az érintett jogainak és szabadságainak garanciái" között, amikor profilalkotásra kerül sor. Bár a cikk nem részletezi, hogy "az emberi beavatkozáshoz való jogon" túl milyen garanciákról van szó, a 13. és 14. cikk kimondja, hogy amikor profilalkotásra kerül sor, az érintettnek joga van "az érintett logikájára vonatkozó érdemi tájékoztatáshoz". Ez a követelmény felveti a kérdést: mit jelent, és mit kell megmagyarázni egy algoritmus döntésének magyarázatát?"

¹⁵ ibid; Rossi (2. sz.).

Figure 1: Article 22 of the General Data Protection Regulation

1. The data subject shall have the right not to be subject to a decision based solely on automated processing, including profiling, which produces legal effects concerning him or her or similarly significantly affects him or her.
2. Paragraph 1 shall not apply if the decision:
  - (a) is necessary for entering into, or performance of, a contract between the data subject and a data controller;
  - (b) is authorised by Union or Member State law to which the controller is subject and which also lays down suitable measures to safeguard the data subject's rights and freedoms and legitimate interests; or
  - (c) is based on the data subject's explicit consent.
3. In the cases referred to in points (a) and (c) of paragraph 2, the data controller shall implement suitable measures to safeguard the data subject's rights and freedoms and legitimate interests, at least the right to obtain human intervention on the part of the controller, to express his or her point of view and to contest the decision.

Az egész GDPR-ban a magyarázathoz való jogról csak a (71) preambulumbekzdés tesz kifejezett említést, amely kimondja, hogy az automatizált döntéshozatal alá vont személynek

megfelelő garanciáknak kell vonatkozniuk, amelyeknek magukban kell foglalniuk az érintett konkrét tájékoztatását, valamint az emberi beavatkozáshoz való jogot, az álláspontja kifejtésének jogát, az *ilyen értékelést követően hozott döntés magyarázatának megszerzését* és a döntés megtámadásának jogát [dölt betűvel szedve].

Ha ez a rendelkezés jogilag kötelező erejű lenne, akkor a *konkrét döntések utólagos* magyarázatát igényelné, mivel a (71) preambulumbekzdés a döntés meghozatala után alkalmazandó biztosítékokkal foglalkozik. Annak bemutatásához, hogy a (71) preambulumbekzdés miért nem teremt jogilag kötelező erejű jogot, röviden ki kell térni a preambulumbekzdések jogi státuszára.

A preambulumbekendések iránymutatást nyújtanak a¹⁶ a cikkek értelmezéséhez, de önmagukban nem jogilag kötelező erejűek.¹⁷ Amint Klimas és Vaiciukaite kifejtik, "a preambulumbekendéseknek nincs saját pozitív hatása", és "nem okozhatnak jogos elvárásokat".¹⁸ Baratta tovább bővíti:

Az Európai Bíróság elvileg nem alkalmazza a normatív megfogalmazású preambulumbekendéseket. A preambulumbekendések segíthetnek a normatív jogi aktus céljának és szándékának magyarázatában. Figyelembe vehetők az általuk érintett jogszabályi rendelkezésekben rejlő kétértelműségek feloldása érdekében is, de önálló joghatással nem rendelkeznek.¹⁹

Az Európai Bíróság (EB) joggyakorlata szerint a preambulumbekendések szerepe a keretszabályok rendelkező részében található kétértelműségek feloldása. Az Európai Bíróság közvetlenül nyilatkozott a preambulumbekendések jogi státuszáról, tisztázva a következőket: "Bár egy rendelet preambulumban található preambulumbekendés megvilágíthatja egy jogi szabály értelmezését, önmagában nem képezhet ilyen szabályt".²⁰

Visszatérve a GDPR-ra, a 22. cikk (3) bekezdése felsorolja azokat a minimumkövetelményeket, amelyeknek a jogszerű automatizált döntéshozatalhoz meg kell felelni. A nyelvezetben nincsenek olyan félreérthetőségek, amelyek további értelmezést igényelnének az adatkezelők által teljesítendő minimumkövetelmények tekintetében. Amíg ezek a követelmények teljesülnek, az automatizált döntéshozatal jogszerű és megfelel a GDPR-nak. Ezzel együtt a jövőbeni joggyakorlat (lásd a 4. szakaszt) még értelmezheti a "megfelelő intézkedések a védelem érdekében" jelentését, és meghatározhatja az adatkezelők által teljesítendő jövőbeli kötelező vagy eseti követelményeket, beleértve a magyarázathoz való jogot is. Ez azonban csak egy lehetséges jövő. A 22. cikk (3) bekezdésében meghatározott követelmények tehát jelenleg nem írják elő jogilag a magyarázathoz való jogot.

---

¹⁶A preambulumbekendések ismertetik a jogszabály háttérét, valamint a jogszabály céljait és célkitűzéseit. Ezért fontosak a következő jogszabály megértéséhez." EUROPA, "Útmutató az uniós környezetvédelmi jogszabályok közelítéséhez I. MELLÉKLET" (*Környezetvédelem*, 2015).

<<http://ec.europa.eu/environment/archives/guide/annex1.htm>> hozzáférés: 2017. március 3. Lásd még: 1997. 5. 15-i ítélet - C-355/95 P *Textilwerke Deggendorf GmbH (TWD) kontra az Európai Közösségek Bizottsága és a Németországi Szövetségi Köztársaság* [1997] Európai Bíróság C-355/95 P [21]: "E tekintetben meg kell állapítani, hogy valamely jogi aktus rendelkező része elválaszthatatlanul kapcsolódik az indokoláshoz, így a jogi aktus értelmezésekor figyelembe kell venni azokat az indokokat, amelyek annak elfogadásához vezettek."

¹⁷ Az Európai Bíróságnak a preambulumbekendések uniós jogban betöltött korlátozott szerepéről szóló ítélezési gyakorlatának részletes áttekintését lásd Roberto Baratta, "Complexity of EU Law in the Domestic Implementing Process" (2014) 2 *The Theory and Practice of Legislation* 293. (Az uniós jog komplexitása a hazai végrehajtási folyamatban). Ezzel ellentétes nézetet képvisel Pagallo, aki azt állítja, hogy a másodlagos jogi szabályok (pl. a preambulumbekendések) megváltoztathatják az elsődleges jogi szabályokat. Ugo Pagallo, "Three Lessons Learned for Intelligent Transport Systems That Abide by the Law" (2016) November 2016 *Jusletter IT RZ* 13 <http://jusletter-it.weblaw.ch/issues/2016/24-November-2016/three-lessons-learned_9251e5d324.html>.

¹⁸ Tadas Klimas és Jurate Vaiciukaite, "The Law of Recitals in European Community Legislation" (2008) 15

<https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1159604> hozzáférés: 2017. január 22. A dokumentum részletesen tárgyalja a preambulumbekzdések jogi státuszát az európai jogban.

¹⁹ Baratta (17. o.) 17.

²⁰ 215/88 *Casa Fleischhandels-ügy* [1989] EBHT 2789. o. [31]; Lásd még Baratta (17. sz.) 13. o.

Ezen túlmenően a jogokat az érvényesítésük előtt kifejezetten jogilag meg kell állapítani. Ez a gondolat a jogi jogok és kötelezettségek közötti kapcsolatból ered. Egy jog terjedelme értelmezés tárgyát képezheti; létezésének jogalapjának azonban előbb kétséget kizáróan fenn kell állnia. Az érintettek jogai jellemzően az adatkezelő oldalán fennálló köteleességnek felelnek meg.²¹ A jogi kötelezettségekkel kapcsolatos hanyagság pénzbírsággal és egyéb eljárásokkal büntethető. Rendkívül ellentmondásos lenne bírságokat kiszabni az adatkezelőkre anélkül, hogy előzetesen kifejezetten és kétséget kizáróan tisztázták volna, hogy milyen kötelezettségeknek kell eleget tenniük. Ellenkező esetben ellentétes lenne a tisztességes eljárás elveivel (az emberi jogokról szóló európai egyezmény 6. cikke és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke) és a jogállamisággal.²² A büntető- és közigazgatási eljárásokat pontosan meg kell határozni.

Megállapítható, hogy az érintettek a jelenlegi 22. cikk szerinti jogi biztosítékok alapján nem kapnak jogilag kötelező erejű, *utólagos* magyarázathoz való jogot a konkrét automatizált döntésekkel kapcsolatban. Úgy tűnik, hogy ez a helyzet nem egy tévedés vagy a finom értelmezésekkel való babrálás eredménye (pl. a 22. cikk (3) bekezdésében a "megfelelő garanciális intézkedések" jelentése). Éppen ellenkezőleg, a magyarázathoz való jog kihagyása a 22. cikkből szándékosnak tűnik. A (71) preambulumbekkezdésben meghatározott biztosítékok majdnem azonosak a 22. cikk (3) bekezdésében foglaltakkal, azzal a jelentős különbséggel, hogy a (71) preambulumbekkezdésben szerepel még "az ilyen értékelést követően hozott határozat magyarázatának megszerzéséhez való jog". Ennek a szövegnek a 22. cikkből való szándékos kihagyása nem biztos, hogy tévedés, hanem arra utal, hogy a jogalkotóknak nem állt szándékukban a konkrét határozatok magyarázatához való jogot bevezetni az általános adatvédelmi rendeletbe. Mi történt?

A GDPR korábbi tervezeteit és a háromoldalú tárgyalásokon elhangzott kommentárokat áttekintve (²³) látható, hogy a jogalkotók szigorúbb biztosítékokat vezettek be az automatizált döntéshozatalra és a profilalkotásra vonatkozóan, de ezeket végül elvetették, beleértve az egyes döntések magyarázatához való jogilag kötelező erejű jogot.²⁴ A vita korai jele a

---

²¹ Peter Jones, 'Group Rights', *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2016 Edition (forthcoming), 2016) <<http://plato.stanford.edu/archives/sum2016/entries/rights-group/>>.

²² Christoph Grabenwarter, *Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény: A Commentary* (01. kiadás, Beck/Hart Publishing 2014).

²³ A "háromoldalú tárgyalások" az Európai Bizottság, a Tanács és a Parlament közötti, a GDPR végleges szövegének elfogadására irányuló találkozókat sorozatát jelentik. A háromoldalú tárgyalások jogalapjának bevezetését és megvitatását lásd: Oliver Proust, "Unravelling the Mysteries of the GDPR Trilogues" (*Privacy, Security and Information Law*, 2015) <<http://privacylawblog.fieldfisher.com/2015/unravelling-the-mysteries-of-the-gdpr-trilogues/>> hozzáférve 2016. december 16.

²⁴ Rita Heimes, "A GDPR 10 legfontosabb működési hatása: Part 5 - Profiling" <<https://iapp.org/news/a/top-10-operational-impacts-of-the-gdpr-part-5-profiling/>> hozzáférés: 2016. november 10: "A GDPR egyik hevesen vitatott rendelkezése, a "profilalkotás" végül elfogadott korlátozásai szűkebbek voltak, mint az eredetileg javasoltak."

a magyarázathoz való jog az Európai Parlament 2013. novemberi jelentésében²⁵ (EP) és az Európai Tanács 2014. decemberi jelentésében olvasható, amelyek az Európai Bizottság által 2012-ben javasolt eredeti GDPR-szövegre válaszul készültek²⁶ (EC).

Az EK által javasolt szöveg nem tartalmazta a magyarázathoz való jogot. Az EP a következő módosítást javasolta a 20. cikk (a GDPR elfogadott változatában a 22. cikk) (5) bekezdéséhez:

Az olyan profilalkotás, amely az érintettet érintő joghatásokat kiváltó intézkedésekhez vezet, vagy hasonló módon jelentősen érinti az érintett érdekeit, jogait vagy szabadságait, nem alapulhat kizárólag vagy túlnyomórészt automatizált feldolgozáson, és emberi értékelést tartalmaz, beleértve az ilyen értékelést követően hozott döntés magyarázatát is. Az érintett (2) bekezdésben említett jogos érdekeinek védelmét szolgáló megfelelő intézkedések közé tartozik *az emberi értékeléshez való jog és az ilyen értékelést követően hozott határozat magyarázatának megszerzéséhez való jog* [...] [dőlt betűvel szedve].

Az EP által preferált szöveg előírta "az emberi értékeléshez való jogot és az ilyen értékelés után hozott döntés magyarázatát". Ezek a biztosítékok a 20. cikk részét képezték volna, vagyis jogilag kötelező érvényűek lettek volna. A javasolt biztosítékokat azonban nem fogadták el a háromoldalú egyeztetésen. Ez a változtatás arra utal, hogy a jogalkotók szándékosan döntöttek úgy, hogy a magyarázathoz való jogot nem kötelező erejűvé teszik azáltal, hogy a (71) preambulumbekendésbe helyezik.

Az Európai Tanács 2014-es tervezete,²⁷ ezzel szemben csak annyit írt elő, hogy az adatkezelő *megfelelő intézkedéseket* hajt végre az érintett jogainak és szabadságainak, valamint jogos érdekeinek *védelme érdekében*, így például az *adatkezelő emberi beavatkozáshoz való jogát, az álláspontja kifejezésre juttatásához és a döntés megtámadásához való jogát* [dőlt betűvel szedve].

A Tanács javasolta a szöveg kiegészítését:

---

²⁵ Az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottsága, "Jelentés a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletről irányuló javaslatról (általános adatvédelmi rendelet) - A7-0402/2013" (Európai Parlament 2013) A7-0402/2013.

<<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2013-0402&language=EN>> hozzáférve 2016. november 10.

²⁶ Európai Bizottság, "Az Európai Parlament és a Tanács rendelete az egyéneknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (általános adatvédelmi rendelet)" (Európai Bizottság 2012) 2012/0011 (COD) <http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/com_2012_11_en.pdf> hozzáférve 2016. november 10.

²⁷ European Digital Rights, "Comparison of the Parliament and Council Text on the General Data Protection Regulation" "

hogy kifejtse álláspontját, *magyarázatot* kapjon az ilyen értékelés után hozott *határozatra*, és joga van a határozat megtámadására [dőlt betűvel szedve],

az (58) preambulumbekzdés (a GDPR (71) preambulumbekzdésével egyenértékű).²⁸ A Tanács ezért azt javasolta, hogy az EP tervezetében szereplő magyarázathoz való jogot egy preambulumbekzdésben helyezték el. A 2016-ban elfogadott végleges szövegben végül ezt a megközelítést alkalmazták.

Érdekes módon az évekig tartó tárgyalások ellenére az általános adatvédelmi rendelet végső megfogalmazása a profilalkotás és az automatizált döntéshozatal elleni védelem tekintetében alig változott az 1995-ös adatvédelmi irányelv vonatkozó cikkeihez és preambulumbekzdéseikhez képest. A GDPR-hez hasonlóan az irányelv 15. cikkében sem szerepel "magyarázathoz való jog" (lásd a 2. ábrát), amely az automatizált egyedi döntésekkel foglalkozik.

Bár a GDPR 22. cikke nem sokat változott az irányelv 15. cikkéhez képest, néhány változás mégis figyelemre méltó. Először is, az irányelvben említett egyetlen biztosíték az automatizált döntéshozatallal szemben a véleménynyilvánítás lehetősége. A 22. cikk (3) bekezdése emellett a döntés megtámadását és az emberi beavatkozáshoz való jogot nevezi meg megfelelő intézkedésként. Másodsor, a kifejezett beleegyezés olyan esetként szerepel, amikor az automatizált döntéshozatal megengedett (22. cikk (2) bekezdés c) pont). Végül, az irányelv 15. cikkének rendelkezéseivel ellentétben az automatizált döntéshozatal jogszerűségéhez már nem szükséges, hogy az érintett kérje a szerződést.

---

²⁸ Európai digitális jogok (27. o.) 40.

Figure 2: Article 15 of the 1995 Directive

1. Member States shall grant the right to every person not to be subject to a decision which produces legal effects concerning him or significantly affects him and which is based solely on automated processing of data intended to evaluate certain personal aspects relating to him, such as his performance at work, creditworthiness, reliability, conduct, etc.
2. Subject to the other Articles of this Directive, Member States shall provide that a person may be subjected to a decision of the kind referred to in paragraph 1 if that decision:
  - (a) is taken in the course of the entering into or performance of a contract, provided the request for the entering into or the performance of the contract, lodged by the data subject, has been satisfied or that there are suitable measures to safeguard his legitimate interests, such as arrangements allowing him to put his point of view; or
  - (b) is authorized by a law which also lays down measures to safeguard the data subject's legitimate interests.

3.2 A bejelentési kötelezettségből eredő magyarázathoz való jog

A GDPR 13. és 14. cikke meghatározza az adatkezelők értesítési kötelezettségeit az érintettől (13. cikk) vagy harmadik féltől (14. cikk) gyűjtött adatok feldolgozásával kapcsolatban. A fent említett kérelemben ezekre a cikkekre hivatkoznak a *konkrét határozatok utólagos* magyarázatához való jog alapjaként. A követelés a 13. cikk (2) bekezdésével és a 14. cikk (2) bekezdésével kezdődik, amelyek kimondják, hogy az adatkezelőknek a következőket kell tenniük

a tisztességes és átlátható adatkezelés biztosításához szükséges alábbi információkat nyújtja az érintettnek.

A 13. cikk (2) bekezdésének f) pontja és a 14. cikk (2) bekezdésének g) pontja szerint ez az információ a következőket tartalmazza

a 22. cikk (1) és (4) bekezdésében említett *automatizált döntéshozatal*, ideértve a profilalkotást is, és legalább ezekben az esetekben *érdemi tájékoztatást az érintett logikájáról*, valamint az ilyen adatkezelés *jelentőségéről* és *várható következményeiről az érintettre nézve* [dőlt betűvel szedve].

Ez a kötelezettség a 22. cikk (1) vagy (4) bekezdésében foglalt követelményeknek megfelelő automatizált feldolgozás esetén alkalmazandó (erről később).

Felvetődött, hogy a 13-14. cikkben foglalt értesítési kötelezettségek a 22. cikk (3) bekezdésében meghatározott biztosítékokkal együtt *utólagosan* jogot biztosítanak arra, hogy magyarázatot kapjanak a "létezésre".

a [...] logika [...] jelentősége [...] és az automatizált döntéshozatal várható következményei".²⁹
Ez az állítás két okból is téves.

Először is, a 13. cikk (2) bekezdésének f) pontja és a 14. cikk (2) bekezdésének g) pontja kifejezetten csak a *rendszer működésének előzetes* magyarázatát írja elő. Ezek a tájékoztatási kötelezettségek megelőzik a döntéshozatalt. Az értesítésre a döntés meghozatala *előtt*, az adatfeldolgozás céljából történő adatgyűjtéskor kerül sor. Ez még akkor is igaz, ha a 14. cikk bizonyos kétértelműségeket vezet be, amikor az adatokat nem érintettektől, hanem harmadik felektől gyűjtik (amennyiben az adatkezelőnek csak az adatgyűjtéstől számított 30 napon belül kell értesítenie az érintettet). Amint azt a 2. szakaszban kifejtettük, a döntéshozatalt megelőzően logikailag csak a rendszer működésének magyarázata lehetséges. Ezért a 13-14. cikkek nem használhatók bizonyítékként a *konkrét döntések* magyarázatához való *utólagos* jogra, amelyet logikailag csak a döntés meghozatalát követően lehet megadni (időbeli probléma).³⁰

Másodszor, az állítás a 13. cikk (2) bekezdésének f) pontját és a 14. cikk (2) bekezdésének g) pontját összekapcsolja a 22. cikk (3) bekezdésében foglalt biztosítékokkal. Ez a kapcsolat nem szerepel a GDPR-ban. A 13. cikk (2) bekezdésének f) pontja és a 14. cikk (2) bekezdésének g) pontja csak a 22. cikk (1) bekezdésére és a 22. cikk (4) bekezdésére vonatkozik, amelyek nem foglalkoznak az automatizált döntéshozatal elleni biztosítékokkal. A feltételezett kapcsolat - a 13-14. cikkben szereplő, az automatizált döntéshozatal logikájáról, jelentőségéről és várható következményeiről szóló értesítés és a 22. cikk (3) bekezdésének tévesen tulajdonított *utólagos* magyarázathoz való jog (amely csak a (71) preambulumbekkezdésben szerepel) között - ezért tarthatatlan és elutasítható. Az állítás továbbá összekeveri a 13-14. cikkben meghatározott, jogilag kötelező értesítési kötelezettségeket és a (71) preambulumbekkezdésben meghatározott, nem kötelező erejű jogot.

Ebből következik, hogy az *egyes határozatok utólagos* magyarázatára vonatkozó igény³¹ nem helytálló. Minden ellenkező értelmű állítás nem tesz különbséget a következők között: (1) az érintettnek a döntéshozatal *előtt* jogilag kötelezően tájékoztatnia kell az érintettet az automatizált döntéshozatali rendszer logikájáról, jelentőségéről és várható következményeiről (időbeli probléma).

---

²⁹ Goodman és Flaxman (n 2).

³⁰ Lásd még Suzanne Rodway, "Just How Fair Will Processing Notices Will Be to Be under the GDPR" (2016) 16 Privacy & Data Protection 16. Megjegyzendő, hogy a tanulmány az EK-tervezetre összpontosított, de általánosságban beszél az értesítési kötelezettségek céljáról és céljáról. A szerző kifejti, hogy ezek a rendelkezések elsősorban azt jelentik, hogy az adatkezelőknek frissíteniük kell az adatvédelmi tájékoztatókat. Továbbá: "hogy az adatok felhasználásával (ideértve a profilalkotás célját is) automatizált döntések meghozatalára kerül-e sor, és ha igen, akkor értelmes magyarázatot kell adni az e döntésekben alkalmazott

logikáról és e döntéseknek az érintette gyakorolt lehetséges következményeiről". Ilyen például, hogy egy hitelkártyaigénylés elutasításra kerülhet-e, vagy egy álláspályázatot elutasítanak-e." Ez azt sugallja, hogy a 13-14. cikkek csak az automatizált döntéshozatal általános használatáról való tájékoztatásra vonatkozó értesítési kötelezettséget keletkeztetnek a döntés meghozatala előtt, valamint a lehetséges jövőbeli következményekről való tájékoztatásra. Ennek az érvelésnek további alátámasztása a GDPR (60-62) preambulumbekzdéseiben található. ³¹ Goodman és Flaxman (2. sz.).

(13-14. cikk), és (2) az érintettek a döntéshozatal *után az* egyes döntések magyarázatához való, nem kötelező erejű joga (71 preambulumbekkezdés).

A 13. cikk (2) bekezdésének f) pontjában és a 14. cikk (2) bekezdésének g) pontjában használt megfogalmazás is alátámasztja azt az értelmezést, hogy csak *előzetes* magyarázatra van szükség. Az adatkezelőknek tájékoztatniuk kell az érintettet az alábbiakról

az automatizált döntéshozatal létezéséről, beleértve a profilalkotást [...] [és az érintettek számára] értelmes tájékoztatást nyújtanak az érintett logikáról, valamint az ilyen adatkezelés jelentőségéről és várható következményeiről.

A használt nyelvezet azt sugallja, hogy az érintetteket tájékoztatni kell arról, hogy az automatizált döntéshozatali rendszer általában hogyan működik, milyen célokra és milyen előre látható hatással, *mielőtt* automatizált döntéseket hoznának. Ez nem tartalmazhat semmilyen információt arról, hogy egy adott döntést hogyan hoztak vagy hoztak meg, hanem inkább azzal foglalkozik, hogy maga a rendszer hogyan működik, pl. a döntési fája vagy szabályai, vagy a bemeneti adatok feldolgozásának módjára vonatkozó előrejelzések. A teljesen nyilvánosságra hozott egyszerűsített vagy lineáris modellek esetében ez megmutathatja, hogy a jövőben hogyan születnek majd konkrét döntések.³²

3.3 A magyarázathoz való jog a hozzáférési jogból eredően

Az előzetes igényekkel ellentétben (lásd az 1. szakaszt) a GDPR 15. cikkében meghatározott hozzáférési jogból is levezethető a magyarázathoz való jog. A 15. cikk (1) bekezdésének h) pontja megegyezik a 13. cikk (2) bekezdésének f) pontjával és a 14. cikk (2) bekezdésének h) pontjával: az érintettek jogosultak arra, hogy tájékoztatást kapjanak az automatizált döntéshozatal létezéséről, és érdemi tájékoztatást kapjanak annak jelentőségéről, tervezett következményeiről és logikájáról. Konkrétan az érintettet tájékoztatni kell az adatfeldolgozás létezéséről, céljairól és logikájáról, valamint az ilyen feldolgozás szándékairól és jogi következményeiről. Ezen információk birtokában az érintettek képesnek kell lennie arra, hogy megvizsgálja az adatfeldolgozás jogszerűségét, és jogorvoslati lehetőségekkel éljen.³³

A 13-15. cikkek együttesen alkotják az érintettek azon jogainak "Magna Chartáját", hogy tájékoztatást kapjanak a róluk tárolt adatokról, és ellenőrizhessék az adatfeldolgozás jogszerűségét.³⁴ A 13-14. cikkek az adatkezelők számára bejelentési kötelezettségeket írnak elő, míg a 13-14. cikkek

---

³² Burrell (13. sz.).

³³ Boris P. Paal, "DS-GVO Art. 15 Auskunftsrecht der betroffenen Person" in Paal és Pauly (szerk.), *Datenschutz- Grundverordnung* (1. kiadás, beck-online 2017) Rn. 3. Az általános adatvédelmi rendelet (63) preambulumbekkezdése szintén ezt az értelmezést támasztja alá, amikor kimondja, hogy "Az érintettek joga van

a személyes adatokhoz való hozzáféréshez [...] és e jogának gyakorlásához [...] *annak érdekében, hogy megismerje és ellenőrizze az adatkezelés jogszerűségét*" [dőlt betűvel szedve].

³⁴ Florian Schmidt-Wudy, "DS-GVO Art. 15 Auskunftsrecht der érintett Person" in Wolff és Brink (szerk.), *Datenschutz-Grundverordnung* (18. kiadás, beck-online 2016) Rn. 2.

15 megfelelő hozzáférési jogot biztosít az érintettek számára.³⁵ Az adatkezelők 13-14. cikk szerinti értesítési kötelezettségeivel ellentétben a hozzáférési jogra az érintettnek kell hivatkoznia. A cikkek egységet alkotnak, amennyiben az érintett számára azonos információkhoz való hozzáférést biztosítanak, és ugyanazt a nyelvet használják.

Bár látszólag jelentéktelennek tűnik, az értesítési *kötelezettségről a hozzáférési jogra* való áttérésnek fontos következményei vannak az adatkezelőtől kért magyarázatok időzítésére vonatkozóan. Mivel a 15. cikk (1) bekezdésének h) pontja megegyezik a 13. cikk (2) bekezdésének f) pontjával és a 14. cikk (2) bekezdésének g) pontjával, feltételezhető, hogy a hozzáférési jog hasonlóképpen csak a rendszer működésére vonatkozó *előzetes* magyarázathoz biztosít hozzáférést. A hozzáférési jog azonban az érintett kérelmétől függ, és nincs határidő; a 13. cikk (2) bekezdésének f) pontjában és a 14. cikk (2) bekezdésének g) pontjában említett "időbeli probléma" nem érvényesül. Első pillantásra az érintett bármikor kérheti ezt a tájékoztatást, akár az automatizált döntés meghozatalát követően is, ami valószínűsíti az *egyed döntések* indokainak utólagos magyarázatát.

Mindazonáltal ésszerű kétségbe vonni, hogy a hozzáférési jog jogot biztosít-e a már meghozott *konkrét határozatok utólagos* magyarázatára. Tekintsük a 15. cikk (1) bekezdésének h) pontját. A "tervezett következmények" kifejezés a jövőre irányul, ami azt sugallja, hogy az adatkezelőnek tájékoztatnia kell az érintettet az automatizált döntéshozatal lehetséges következményeiről, *mielőtt* az ilyen feldolgozásra sor kerülne. Ez az értelmezés követi a 13. cikk (2) bekezdésének f) pontjában és a 14. cikk (2) bekezdésének g) pontjában szereplő, fent tárgyalt azonos rendelkezések időbeli korlátait, amelyek csak *előzetes* magyarázatot tesznek lehetővé. Az adatkezelőknek előre kell jelezniük az automatizált döntéshozatali módszereik lehetséges következményeit. A "tervezett" kifejezés ezeket az előrejelzéseket a rendszer működésére vonatkozó *előzetes* magyarázatokra korlátozza, például a rendszer általános céljára vagy az általa hozott döntések típusától várható hatások típusára vonatkozóan. Egy hitelügynökség például előre jelezheti, hogy az általa készített pontszámok hatással lesznek a hitelképességre (pl. a kamatlábakra). Ha már meghozott döntésekre alkalmazzák, a megfogalmazás összefüggéstelenné válik.³⁶ Úgy tűnik, hogy

---

³⁵ Mario Martini, "DS-GVO Art. 22 Automatisierte Entscheidungen im Einzelfall einschließlich Profiling" in Paal and Pauly (szerk.), *Datenschutz-Grundverordnung* (1st edn, beck-online 2017) Rn. 4-6.

³⁶ Peter Bräutigam és Florian Schmidt-Wudy, "Das geplante Auskunfts- und Herausgaberecht des Betroffenen nach Art. 15 Der EU-Datenschutzgrundverordnung" (2015) 31 *Computer und Recht* 56, 62 ezt az értelmezést támogatja az EP által a GDPR tervezetéhez fűzött kommentárjában. Az EP tervezete ugyanazt a megfogalmazást tartalmazza, mint a véglegesen elfogadott szöveg: A 15. cikk h) pontja megköveteli a tájékoztatást "az ilyen adatkezelés jelentőségéről és tervezett következményeiről". A szerzők megjegyzik, hogy a megfogalmazás nagyon pontatlan. Példaként említik, hogy egy internetszolgáltató köteles tájékoztatni arról, hogy automatizált feldolgozási módszereket használnak a hitelképesség meghatározására, ami azzal a következménnyel járhat, hogy az érintett személynek előre kell fizetnie (ahelyett, hogy hitelt ajánlanának neki). Ez a

példa azt sugallja, hogy a szerzők szerint a 15. cikk h) pontja inkább a rendszer működéséről kíván tájékoztatni, mintsem arról, hogy hogyan született az egyedi döntés.

az adatkezelőknek meg kell követelniük, hogy az automatizált döntés meghozatala után előre jelezzék a döntéshozatal személyes következményeit az egyes érintettekre nézve, beleértve azt is, hogy a döntést más adatkezelők és adatfeldolgozók hogyan használhatják fel.

A GDPR 15. cikke (1) bekezdésének h) pontja német fordításának szemantikája további támogatást nyújt. A német 15. cikk (1) bekezdésének h) pontja kimondja:

Tragweite und *angestrebten Auswirkungen* einer derartigen Verarbeitung für die érintettene Person [dőlt betűvel szedve].

Ez a mondat a következőképpen hangzik: "az ilyen adatkezelés terjedelme és *tervezett következményei* az érintett személyre nézve" [a mi fordításunk, dőlt betűvel szedve]. Ez azt jelzi, hogy az adatkezelőnek tájékoztatnia kell az érintettet azokról a következményekről, amelyeket az adatkezelő az automatizált döntéshozatal révén kíván elérni. E megfogalmazás szerint az adatkezelőnek nem a következményeket kell megjósolnia, hanem inkább az ilyen adatkezelés hatályát, szándékát és célját kell megmagyaráznia. Ez azt sugallja, hogy a hozzáférési jog nem arra vonatkozik, hogy miként jött létre az egyedi döntés, hanem az adatkezelő azon kötelezettségére, hogy tájékoztatást nyújtson az ilyen adatkezelés létezéséről, céljairól és következményeiről. Ez a rendszer működésének magyarázatával egyenlő.³⁷

Hasonló okok miatt kétséges, hogy a 15. cikk (1) bekezdésének h) pontja *utólagosan* biztosítja a *konkrét határozatok* magyarázatához való jogot. Az adatkezelőknek tájékoztatást kell nyújtaniuk "az automatizált döntéshozatal *létezéséről*" [dőlt betűvel szedve]. Ez a mondat nem utal arra, hogy magyarázatot kellene adni arra, hogyan született a döntés. Az adatkezelőnek inkább csak arról kell tájékoztatnia az érintettet, hogy automatizált döntéshozatali módszereket alkalmaznak az adatai feldolgozásához.

A 15. cikk (1) bekezdésének h) pontja a 13-14. cikkhez hasonlóan a *rendszer működésének* magyarázatára utal. Az adatkezelőknek azonban az automatizált döntéshozatalban alkalmazott logikáról is "érdemi tájékoztatást" kell nyújtaniuk. Amint azt a 3.2. szakaszban megjegyeztük, mások szerint ez a 13-14. cikkben használt megfogalmazás a magyarázathoz való *utólagos* jog biztosítását jelenti. Ha ez helytálló lenne, a 15. cikk (1) bekezdésének h) pontja a *konkrét döntések* magyarázatához való jogot biztosítana, nem csak a *rendszerfunkciókhoz*, mivel az érintett kérheti a vonatkozó információkat mind az alábbiak szerint

---

³⁷ A 15. cikk korábbi tervezetei szintén ezt a nézetet támasztják alá. Az EK-tervezet német fordítása a 15. cikk h) pontjában "die Tragweite der Verarbeitung und die mit ihr angestrebten Auswirkungen, legalábbis im Fall der Maßnahmen gemäß Artikel 20", azaz "az adatkezelés terjedelme [és nem jelentősége] és annak tervezett következményei" szerepel. Ezen túlmenően az EP-tervezet a 15. cikk h) pontjában "die Tragweite der Verarbeitung und die mit ihr angestrebten Wirkungen". Az "angestrebten Wirkungen" kifejezés fordítása "az adatkezelés terjedelme és annak tervezett hatásai", nem pedig következményei. Bár a GDPR elfogadott nyelvezete homályosabb, a korábbi tervezetek azt mutatják, hogy a 15. cikk célja az volt, hogy tájékoztassa az

érintetteket az adatfeldolgozó automatizált döntéshozatali módszerek alkalmazásával az érintettre gyakorolt "tervezett hatásairól". További vitát lásd: ibid 61 ff.

a döntés meghozatala előtt és után. További okok is kétségbe vonják azonban, hogy ez így van-e.

Ahhoz, hogy a 15. cikk (1) bekezdésének h) pontja egészében koherens legyen, az "érintett logikára vonatkozó érdemi tájékoztatást" a 15. cikk (1) bekezdésének h) pontjában használt többi fogalommal (a létezés, a jelentőségre vonatkozó érdemi tájékoztatás és a tervezett következmények) összefüggésben kell értelmezni, amelyek a rendszer működésének magyarázatára korlátozódnak. Az "érintett logika" értelmezése úgy, hogy az *konkrét döntések utólagos* magyarázatát biztosítja, azt jelentené, hogy a 15. cikk (1) bekezdésének h) pontja egyéb fogalmai nem lennének összhangban, ha a hozzáférési jogra a döntés meghozatala után hivatkoznának. Ezt az értelmezést a 15. cikk (1) bekezdésének h) pontjában és a (71) preambulumbekkezdésben használt nyelvezet összehasonlítása is alátámasztja. Az adatkezelők kötelesek tájékoztatást nyújtani a

az automatizált döntéshozatal megléte [...] az érintett logikára, valamint az ilyen adatkezelés jelentőségére és várható következményeire vonatkozó érdemi tájékoztatás (15. cikk (1) bekezdés h) pont), [szemben] a meghozott döntés magyarázatával (71 preambulumbekkezdés).

A 15. cikk (1) bekezdésének h) pontja a jövőre irányul, és úgy tűnik, hogy magára a döntéshozatal létezésére és tervezett hatályára utal, nem pedig egy konkrét határozat körülményeire, ahogyan azt a (71) preambulumbekkezdés javasolja. Ha a 15. cikk (1) bekezdésének h) pontja a (71) preambulumbekkezdéshez hasonlóan a konkrét automatizált döntések magyarázatát kívánta volna megadni, akkor furcsa lenne a két cikk közötti eltérő nyelvhasználat.

Mindazonáltal, mivel a hozzáférési jog igénybevételére vonatkozó kifejezett határidő hiányzik, pusztán a szemantika alapján nem lehetünk biztosak abban, hogy a hozzáférési jog a *rendszer működésének* magyarázatára korlátozódik. Ennek ellenére azt állítjuk, hogy a 13-14. cikkben foglalt értesítési kötelezettségekhez hasonlóan, és függetlenül attól, hogy az érintett mikor hivatkozik rá, a GDPR szerinti hozzáférési jog csak a *rendszer működésére* vonatkozó automatizált döntéshozatal magyarázatát biztosítja, nem pedig a *konkrét döntések* indoklását és körülményeit. Ezt a következtetést alátámasztja az 1995-ös irányelv hozzáférési jogának tagállami végrehajtása, amely a tájékoztatási kötelezettségeket többnyire a rendszerfunkciókra korlátozta. Ha a GDPR értelmezése a történelmi precedenst követi, akkor a hozzáférési jog is hasonlóan korlátozott lesz. Az állítás további kifejtéséhez részletesen meg kell vizsgálni az irányelv hozzáférési jogának tagállami végrehajtását és értelmezését.

3.3.1 A hozzáférési jog az 1995-ös 95/46/EK adatvédelmi irányelvben foglaltak szerint

Fontos megjegyezni, hogy a hozzáférési jog, amely az érintetteknek némi magyarázatot ad az automatizált döntéshozatalra, nem új keletű, és nem bizonyult hatékony átláthatósági

eszköznek.

mechanizmus.³⁸ Ez a jog inkább az 1995-ös adatvédelmi irányelv óta létezik, és a legtöbb európai tagállam nemzeti jogába is átültették.³⁹ A GDPR hozzáférési jogának hatályához hasonlóan az irányelv hozzáférési joga is eszközöket biztosít az érintettek számára annak megállapítására, hogy az adatkezelő kezel-e személyes adatokat. Ha igen, akkor az érintett jogosult arra, hogy megismerje a feldolgozott adatok körét. Ez lehetővé teszi az érintett számára, hogy megvizsgálja, milyen adatokat használnak fel, és megfelelő intézkedéseket tegyen, például kérje az adatok helyesbítését vagy törlését.⁴⁰ Figyelemre méltó, hogy az irányelvben foglalt hozzáférési jogot általában nem úgy értelmezték, hogy az jogot biztosít a már meghozott konkrét döntések magyarázatára, mivel az nem része az irányelv 15. cikkének (2) bekezdésének a) pontjában foglalt automatizált döntések meghozatalakor fennálló garanciáknak; ez a megkülönböztetés hasonló a GDPR 15. és 22. cikke közötti különbséghez. Az irányelv csak egy biztosítékot nevesít az automatizált döntéshozattal szemben, nevezetesen az érintettnek azt a jogát, hogy "kifejthesse álláspontját". A jogszerű automatizált döntéshozatalt biztosító biztosítékként a konkrét döntések magyarázatához való jogot nem irányozták elő.

Az irányelvben foglalt hozzáférési jog végrehajtása és értelmezése tagállamonként eltérő volt. A sok vita ellenére a⁴¹ nem alakult ki konszenzus a tekintetben, hogy az adatkezelőknek milyen típusú információkat kell közzétenniük ahhoz, hogy az érintettek számára a 12. cikk a) pontja szerint "ismereteket nyújtsanak az adatok automatikus feldolgozásának logikájáról".⁴² Egy, az alábbiakban közzétett jelentés

---

³⁸ C-141/12 és C-372/12 [2014] Európai Bíróság ECLI:EU:C:2014:2081.

³⁹ Douwe Korff, "Új kihívások az adatvédelmi tanulmány előtt - 2. sz. munkadokumentum: Adatvédelmi jogszabályok az EU-ban: A globális társadalmi és technikai fejlődés által támasztott kihívások kezelésének nehézségei" (Európai

Bizottság, Igazságügyi, Szabadság és BiztonságFőigazgatóság2010).

<http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1638949> hozzáférés: 2016. december 8.

⁴⁰ Lásd az irányelv (41) preambulumbekzdését: "mivel minden személynek képesnek kell lennie arra, hogy gyakorolhassa a rá vonatkozó, feldolgozás alatt álló adatokhoz való hozzáférés jogát, különösen az adatok pontosságának és az adatkezelés jogszerűségének ellenőrzése érdekében...". Lásd még: Paal (n 33) Rn. 19-22, aki megjegyzi, hogy az általános adatvédelmi rendelet 15. cikke szerinti hozzáférési jog általános célja az ún. kétlépcsős modell megvalósítása." Az első lépésben az érintetteknek joguk van ahhoz, hogy a) megtudják, hogy történik-e adatkezelés, és b) ha igen, milyen adatokat használnak fel, és bizonyos esetekben az adatkezelőknek további információkat kell nyújtaniuk (például az automatizált adatkezelésben részt vevő logikáról).

⁴¹ Lásd például az Egyesült Királyság Lordok Házában az 1998-as adatvédelmi törvényben a "logikai érintett" és az "üzleti titok" fogalmak jelentéséről folytatott vitát: Grand Committee on the Data Protection Bill, "Official Report of the Grand Committee on the Data Protection Bill [H.L.] (Hansard, 23 February 1998)" (UK Parliament - House of Lords 1998) <http://hansard.millbanksystems.com/grand_committee_report/1998/feb/23/official-report-of-the-grand-committee#S5LV0586P0_19980223_GCR_1> hozzáférve 2016. december 15. Lásd még Philip Coppel, *Information Rights: Law and Practice* (Bloomsbury Publishing 2014) 5. fejezetének 3. szakasza, amely tárgyalja, hogy az üzleti titkok hogyan korlátozzák a hozzáférési jogot és az automatizált feldolgozás logikájának megismeréséhez való jogot, és áttekintést nyújt a hozzáférési jog tagállami végrehajtásáról.

⁴² Például az Európa Tanács "Az egyének védelme a személyes adatok profilalkotás keretében történő gépi feldolgozása tekintetében" című, CM/Rec(2010)13 138. számú ajánlása (Európa Tanács 2010) azzal érvel, hogy

az irányelv 12. cikkében foglalt hozzáférési jog a tájékoztatáshoz való joggal egyenlő, nem pedig a meghozott döntés magyarázatához való joggal: "Az 5.1. elv kimondja, hogy az érintettnek joga van megismerni a rá vonatkozó személyes adatokat és a profilalkotás alapjául szolgáló logikát. Valóban alapvető fontosságú, hogy a hozzáférési jogát gyakorló érintettet tájékoztatni kell az alkalmazott statisztikai módszerről és a levont következtetésekről.

Az irányelv tagállamok közötti végrehajtásáról szóló 2010. évi jelentés szerint a tagállamokra maradt a hozzáférési jog hatályának és követelményeinek meghatározása. A jelentés sürgeti a hozzáférési joggal kapcsolatos követelmények és korlátozások tisztázását a "kapcsolódó logikára" vonatkozó információk tekintetében, az automatizált döntések növekvő jelentősége miatt.⁴³ Részben a hozzáférési joggal kapcsolatos joggyakorlat viszonylagos hiányának tudható be, hogy nincs egyetértés a "logika" jelentését és követelményeit illetően. Annak ellenére, hogy az irányelv már több mint 20 éve hatályban van, a hozzáférési jog automatizált döntéshozatalra vonatkozó követelményeit és korlátait nem tisztázták vagy tesztelték széles körben az európai bíróságok.⁴⁴

A rendelkezésre álló korlátozott joggyakorlat az irányelvben foglalt hozzáférési jog korlátozásairól árulkodik. Számos olyan nyomós érdek és kivétel került meghatározásra, amelyek jelentősen korlátozzák a magyarázat alkalmazási körét és tartalmát. Általánosságban elmondható, hogy az érintettek jogosultak némi tájékoztatást kapni az automatizált döntéshozatali rendszer általános *működéséről*, de kevés vagy semmilyen információt nem kaphatnak egy *konkrét döntés* indoklásáról vagy körülményeiről. A 2010. évi jelentés ezt tükrözi, megjegyezve, hogy az irányelvben használt nyelvezet a hozzáférési jog alkalmazási köre nagyon szűk, mivel számos kivétel és korlátozó vagy nyomós érdek miatt.⁴⁵ Az irányelv (41) preambulumbekzdése tisztázza, hogy a hozzáférési jog korlátozható az üzleti titkok és a szellemi tulajdonjogok miatt, különösen a szoftverekkel kapcsolatban.⁴⁶ Ezek az érdekek a tagállamok által végrehajtott és tesztelt hozzáférési jog erős korlátozó tényezőinek bizonyultak.

Erre számos példát lehet felhozni. A francia adatvédelmi törvény⁴⁷ biztosítja az érintettek számára a jogot, hogy tájékoztatást kapjanak a "kapcsolódó logikáról", amennyiben az nem ütközik a szerzői jogi szabályokkal. Ahhoz, hogy az érintettek megtámadhassák a döntéseket, tájékoztatást kell adni az általános logikáról és a figyelembe vett adatok típusairól, "de nem (vagy legalábbis nem

---

a profilalkotáshoz, az adatkezelés alapjául szolgáló logikáról és a profil hozzárendelésének tervezett következményeiről" [dőlt betűvel szedve].

⁴³ Korff, "New Challenges to Data Protection Study-Working Paper No. 2" (39. sz.) 86.

⁴⁴ *ibid* 85.

⁴⁵ *ibid* 86.

⁴⁶ Megjegyzendő, hogy az irányelv (41) preambulumbekzdése az üzleti titkokkal kapcsolatban azt is kimondja, hogy "ezek a megfontolások azonban nem eredményezhetik azt, hogy az érintettől *megtagadják az összes információt*" [dőlt betűvel szedve]. Lásd még: Lee A Bygrave, "Automated Profiling: Minding the Machine: Article 15 of the EC Data Protection Directive and Automated Profiling" (2001) 17 Computer Law & Security Review 17. A szerző megjegyzi, hogy a 12. cikk és a 15. cikk (1) bekezdése együttesen azt sugallja, hogy az adatkezelőnek meg kell értenie és dokumentálnia kell az automatizált döntésben részt vevő logikát, beleértve a figyelembe vett adatkategóriákat és azok szerepét a döntéshozatali folyamatban. Azt azonban, hogy ezt az információt milyen mértékben kell megadni az érintettnek, korlátozhatják az adatkezelő nyomós érdekei,

ideértve az üzleti titkokat is.

⁴⁷ Korff, "New Challenges to Data Protection Study-Working Paper No. 2" (39. sz.) 86.

teljes mértékben) a konkrét jellemzőkhöz kapcsolódó súlyt".⁴⁸ Az automatizált döntéshozatali rendszer vagy algoritmus teljes kódját nem kell felfedni.⁴⁹ Hasonló megközelítést alkalmaz az Egyesült Királyság 1998. évi adatvédelmi törvénye, amely az üzleti titkok védelme érdekében szintén korlátozza a hozzáférési jogot.⁵⁰ A francia joghoz hasonlóan az adatkezelők

tájékoztatniuk kell az érintetteket azokról a tényezőkről, amelyeket a döntés alapjául szolgáló "értékelés" során figyelembe vesznek, anélkül azonban, hogy felfednék az egyes tényezők pontos súlyát (azaz az automatizált döntéshozatali folyamatban használt, szerzői jogvédelem alatt álló algoritmust).⁵¹

A német adatvédelmi jog hasonlóképpen különbséget tesz a rendszerfunkciók magyarázata és a konkrét automatizált döntések között a *Bundesdatenschutzgesetz* 6. §-ának a) pontjában, amely az irányelv 12. cikkét (hozzáférési jog) és 15. cikkét (az automatizált egyedi döntésekre vonatkozó garanciák) együttesen hajtja végre.⁵² Németország különösen olyan jogot vezetett be, amely lehetővé teszi az adatok

---

⁴⁸ Douwe Korff, "Az adatvédelem új kihívásai tanulmány - országjelentés: Franciaország" (Európai Bizottság, Jogérvényesülés, Szabadság és Biztonság Főigazgatóság, 2010) 27 <<https://papers.ssrn.com/abstract=1638955>> hozzáférés: 2016. december 15.

⁴⁹ *ibid.*

⁵⁰ Az Egyesült Királyság 1998. évi adatvédelmi törvényének 8. cikke (5) bekezdése kimondja, hogy "a 7. szakasz (1) bekezdésének d) pontja nem tekinthető úgy, mint amely megköveteli a döntéshozatalban részt vevő logikára vonatkozó információk átadását, ha és amennyiben az információ üzleti titoknak minősül" [dőlt betűvel szedve].

⁵¹ Douwe Korff, "Az adatvédelem új kihívásai tanulmány - országjelentés: Egyesült Királyság" (European

CommissionDGGJustice, FreedomandSecurity2010)48

<http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1638938> hozzáférés 2016. december 15.

⁵² Arra vonatkozóan, hogy az automatizált döntéshozatal elleni biztosítékként és a hozzáférési jogon keresztül is szükség van magyarázatra, lásd: Douwe Korff, "New Challenges to Data Protection Study - Country Report: Németország" (Európai Bizottság Jogérvényesülés, Szabadság és Biztonság Főigazgatósága 2010) 27 <http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/studies/files/new_privacy_challenges/final_report_country_report_a4_germany.pdf> hozzáférve 2016. december 15.

A 6(a)2(2) bekezdés szerinti magyarázathoz való jog tekintetében: Kai von Lewinski, "BDSG § 6a Automatisierte Einzelentscheidung" in Wolff and Brink (eds), *Beck'scher Online-Kommentar Datenschutzrecht* (17th edn, beck-online 2016) Rn.

45-49; *ibid* Rn. 47-48.1 szerint az előírt indokolás rövid lehet, és csak a határozat fő okát kell tartalmaznia. Az érintettnek képesnek kell lennie megérteni, hogy miért nem az ő javára született döntés.

A 6(a)3. § (a kiterjesztett hozzáférési jog és annak az üzleti titkok miatti korlátozásai) megvitatásához lásd: Peter Gola, Christoph Klug és Barbara Körfner, "BDSG § 6a Automatisierte Einzelentscheidung" in Gola and Schomerus (eds), *Bundesdatenschutzgesetz* (12th edn, 2015) Rn. 18-19. Lewinski Rn. 50-53., a 6. § a) 3. pontját (a kiterjesztett hozzáférési jog) kommentálva kifejti, hogy az érintettnek rendelkeznie kell egy olyan alappal, amely alapján értékelni tudja, hogy az automatizált döntés pontos. Ez azt sugallja, hogy a kiterjesztett hozzáférési jog alapján a döntés meghozatalát követően legalább némi alap van arra, hogy magyarázatot kapjon. Megjegyzendő azonban, hogy az üzleti titok korlátozza ezt a jogot: csak a döntési paraméterek alapját kell nyilvánosságra hozni, de a paraméterek részleteit nem. A "logikai struktúrát" kell nyilvánosságra hozni, ami a "döntési fára" utal, de a szoftvert vagy a kódot nem. *ibid* Rn. A 47-48.1. pont azt is megjegyzi, hogy a hozzáférési jog hatálya (az információ nyilvánosságra hozatalának mértéke) és a 6. § a)2. pontjában foglalt biztosítékok összehasonlíthatóak.

A 6. §-ban szereplő biztosítékokról: Gola, Klug és Körfner Rn. 1-20, a 6. § a) pontját kommentálva, kifejti, hogy a 6. § a) pont 2. alpontja 2. pontjában biztosított a magyarázathoz való jog, amely az automatizált döntéshozatal általános tilalmának második kivételével kapcsolatos biztosítékok egyike. Az ebben a cikkben foglalt biztosítékok megkövetelik, hogy az adatkezelő tájékoztasson arról, hogy hogyan született a döntés (3 lépcsős modell:

tájékoztatás arról, hogy ilyen döntés született, és az érintett kérésére magyarázatot kap a meghozott döntésről, valamint a döntés megtámadásának joga). A vitát lásd: *ibid* Rn. 12-14c. A 6. § a)2(1) bekezdése szerinti első kivétel (szerződés teljesítése

az érintettek magyarázatot kérhetnek az olyan automatizált döntésekről, amelyek nem az ő javukra születtek. Ezt a jogot a *Bundesdatenschutzgesetz* 6(a)2(2) §-a az automatizált döntésekkel szembeni kifejezett biztosítékként valósítja meg. A jogot önkéntesen, az irányelv 15. cikkében meghatározott követelményeken túlmenő biztosítékként vezették be, amely az automatizált egyedi döntésekkel szembeni egyetlen biztosítékként a véleménynyilvánításhoz való jogot biztosítja. Érdekes módon a magyarázathoz való jog mint kiegészítő biztosíték némi betekintést nyújt abba, hogy a német jogalkotók hogyan értelmezték az irányelvben szereplő, a "kapcsolódó logika" magyarázatára vonatkozó követelményt. A német adatvédelmi törvény 6(a)3. §-a külön kiterjeszti a 19. §-ban és a 34. §-ban foglalt hozzáférési jogot, lehetővé téve az érintettek számára, hogy tájékoztatást kapjanak az automatizált feldolgozás "logikai felépítéséről", ami visszautal az irányelv 12. cikkének a) pontjára.⁵³ Ha a 12. cikk a) pontjában szereplő "az érintett logika ismerete" a meghozott döntésekkel kapcsolatos magyarázathoz való jogot hivatott megalapozni, akkor a német jogalkotóknak nem lett volna szükségük arra, hogy a kiterjesztett hozzáférési jogot (6. § a) 2. pont (2) bekezdés) tartalmazó cikkben külön törvénybe iktassák a magyarázathoz való jogot (6. § a) 3. pont), különös tekintettel arra, hogy mindkét jogra az érintettnek kell hivatkoznia. Még akkor is, ha valaki azzal kíván érvelni, hogy

A 6. § a) 2. pontjának 2. alpontja és a 6. § a) 3. alpontja ugyanarra a típusú magyarázatra (azaz konkrét döntésekre) utal, a cikkek eltérő megfogalmazása - a 6. § a) 2. pontjának 2. alpontjában "a döntés fő okai és azok magyarázata", a 6. § a) 3. alpontjában "az [érintettet] érintő adatok automatizált feldolgozásának logikai felépítése" [fordításunk] - arra utal, hogy a két mechanizmus különböző típusú tájékoztatásra jogosítja az érintettet.⁵⁴

és ha a döntést az érintett javára hozták) nem ír elő kifejezett magyarázatot (ellentétben a 6. § a) pont 2. alpontjának (2) bekezdésével). Ezekben az esetekben inkább a 6(a)3. §-ban foglalt hozzáférési jog alkalmazandó, amely a fentiek szerint úgy értelmezhető, mint a határozat meghozatalát követő magyarázathoz való jog. A 6(a)3. § megfogalmazása (kiterjesztett hozzáférési jog) mindkét irányban értelmezhető: úgy, hogy a határozat meghozatala előtt és után is magyarázatot ad; lásd: Lewinski Rn. 1-4. Továbbá az SCHUFA-ítéletek (lásd: 3.3.1. szakasz) azt mutatják, hogy a bírák úgy értelmezték a betekintési jogot, hogy az korlátozott jogot biztosít a határozat meghozatala utáni magyarázat megszerzésére; lásd: *ibid* Rn. 50-51.

A 6a. § szerinti automatizált döntéshozatal és a 28b. § szerinti pontozási rendelkezések átfedésének további tárgyalását lásd: Gola, Klug és Körfner Rn 6-7, 15-17. Megjegyzendő, hogy az említett német kommentátorok nem látnak különbséget a 6. § a) pont 2. alpontja szerinti magyarázathoz való jog és a 6. § a) pont 3. alpontja szerinti hozzáférési jog között, amikor az üzleti titok által az érintettnek adott információkra vonatkozó korlátozásokat tárgyalják. Lásd még: Lewinski Rn. 1-4; Gola, Klug és Körfner Rn. 14-14a.

⁵³ Philip Scholz, "BDSG § 6a Automatisierte Einzelentscheidung" in Simitis (szerk.), *Bundesdatenschutzgesetz* (8th edn, 2014) Rn. 38.

⁵⁴ Lewinski (n 52) Rn. 50-52. pontja szerint a német adatvédelmi törvény megfogalmazása nem egyértelmű a

tekintetben, hogy a hozzáférési jog a "folyamatra" (azaz a rendszerre) vagy a "meghozott döntésre" vonatkozó információkra vonatkozik.

Ezt követően a német jogi kommentárok és a joggyakorlat⁵⁵ a kiterjesztett hozzáférési joggal (6. § a) pont 3. alpontja) kapcsolatban azt sugallja, hogy az általa megkövetelt információk többnyire a *rendszerfunkciókra* korlátozódnak. Az adatkezelőnek nem kell felfednie a használt szoftvert, mivel a szoftver üzleti titoknak minősül.⁵⁶ Egyes német kommentátorok úgy vélik, hogy néhány (vagy a "négy legfontosabb"), a döntésben figyelembe vett funkciót nyilvánosságra kell hozni, de az alkalmazott algoritmust az üzleti titok miatt nem.⁵⁷ Az adatkezelők nem kötelesek elmagyarázni, hogyan működik a szoftver, és különösen nem kötelesek részleteket közölni a kódjáról. Az adatkezelő csak a "döntési fa" logikáját köteles ismertetni. Az egyes jellemzők "súlyozását" [a mi fordításunk] és a döntés meghozatalához használt paramétereket nem kell nyilvánosságra hozni. Ez az üzleti titkok és a döntéshozatali rendszer manipulációjának védelmét szolgálja.⁵⁸

A német joggyakorlatban is tükröződik a hozzáférési jognak ez az értelmezése, amely a rendszer funkcionalitására korlátozódik annak érdekében, hogy ne sérüljön az üzleti titok. Több kommentátor szerint⁵⁹ a német SCHUFA⁶⁰ ítéletek azt mutatják, hogy az érintettek nem jogosultak teljes mértékben megvizsgálni az automatizált feldolgozási rendszerek (ebben az esetben a hitelpontozás) pontosságát, mivel az alapul szolgáló képletek üzleti titokként védettek. A védett képlet például statisztikai értékekből, bizonyos elemek súlyozásából állna a valószínűségek kiszámításához (pl. a hitel visszafizetésének valószínűsége), valamint referencia- vagy összehasonlító csoportokból.

---

⁵⁵ BGH: kein umfassender Auskunftsanspruch gegen SCHUFA 2014 (VI ZR 156/13) BDSG § 34 Abs. 4; Mario Martini, "Big Data als Herausforderung für den Persönlichkeitsschutz und das Datenschutzrecht" [2014] DVBI 1481.

⁵⁶ Gola, Klug és Körffler (52. sz.) Rn. 18-19 "Über die allgemeinen Auskunftsansprüche nach § 19 bzw. § 34 sind nach Absatz 3 auch Angaben zu machen über den logischen Aufbau der automatisierten Verarbeitung. Dem Betroffenen soll in erster Linie veranschaulicht werden, was mit seinen Daten geschieht. Er soll in die Lage versetzt werden, Gesichtspunkte vorzubringen, die inhaltliche Überprüfung der automatisiert vorgenommen "vermuteten" Bewertung ermöglichen. Unter dem Gesichtspunkt des Schutzes von Geschäftsgeheimnissen und des Urheberrechtsschutzes umfasst die Auskunftspflicht jedoch nicht die verwendete Software (zur sog. Scoreformel als Geschäftsgeheimnis vgl. BGH, NJW 2014, 1235, der die Frage der Reichweite des Auskunftsanspruchs über den logischen Aufbau der automatisierten Verarbeitung mangels Vorliegens einer automatisierten Einzelentscheidung dahinstehen ließ)."

⁵⁷ Korff, "New Challenges to Data Protection Study-Country Report" (52. sz.) 27 ff.

⁵⁸ Lewinski (n 52) Rn. 50-53

⁵⁹ Bräutigam és Schmidt-Wudy (36. o.) 62; Jens Hammersen és Ulrich Eisenried, "Ist "Redlining" in Deutschland erlaubt? Plädoyer für eine weite Auslegung des Auskunftsanspruchs" [2014] ZD Zeitschrift für Datenschutz 342.

⁶⁰ Többek között a német szövetségi bíróság BGH ítélete, ZD 2014, 306. Fontos megjegyezni, hogy a német bíróság nem volt hajlandó beszélni arról, hogy az érintett milyen mértékben jogosult megismerni az érintett logikáját, mivel a Bíróság úgy ítélte meg, hogy ebben az esetben nem volt automatizált döntés, amint azt a következőkben kifejtette: Gola, Klug és Körffler (52. sz.) Rn. 18-19.

⁶¹ A német szövetségi bíróság Bundesgerichtshof ítélete 2014.01.28. - VI ZR 156/13. Szintén. LG Giessen. 06.03.2013 - 1 S 301/12. Továbbá: AG Giessen 2014.10.11. - 47 C 206/12.

Az ítéletekből kitűnik, hogy az irányelv 12. cikkének a) pontjában foglalt hozzáférési jog mindhárom eleme arra irányul, hogy általános tájékoztatást nyújtson az adatfeldolgozás felhasználásáról és céljáról. Az átvilágítási eljárások konkrét elemeit nem kell nyilvánosságra hozni.⁶² Az érintettnek joga van tudni, hogy a döntés meghozatalakor mely adatokat és jellemzőket vették figyelembe, annak érdekében, hogy a döntést megtámadhassa, vagy kérhesse a pontatlan vagy hiányos adatok helyesbítését. Nem kell azonban nyilvánosságra hozni ezen elemek súlyozását, a módszert (pontosítási képletet), a statisztikai értékeket és a felhasznált referenciacsoportokra vonatkozó információkat.⁶³ Az ítéletek megállapítják, hogy a joggyakorlat, a tudományos szakirodalom és a jogi kommentárok általában egyetértenek abban, hogy a hitelpontok meghatározásához használt absztrakt módszereket nem kell nyilvánosságra hozni, és hogy ez az álláspont összhangban van a német adatvédelmi jogszabályok szándékával.⁶⁵

Érdemes megjegyezni, hogy az SCHUFA-ítéletek nem foglalkoznak kifejezetten az automatizált döntéshozatallal, mivel a bíróság úgy döntött, hogy nem automatizált döntés született, mivel az automatizált feldolgozást csak a bizonyítékok előkészítéséhez használták, míg a tényleges döntést egy ember hozta meg.⁶⁶ Az ítéletek mindazonáltal tanulságosak, mivel a hozzáférési joggal kapcsolatban az üzleti titkok védelmének erős tendenciáját mutatják. Amint azt az alábbiakban tárgyaljuk, ez az ügy példát szolgáltat a GDPR-ban a fentiekben meghatározott három jogalap bármelyikén megállapított magyarázati jog fontos korlátozására. Az automatizált döntéshozatalt mind az irányelv, mind a GDPR úgy határozza meg, mint a *kizárólag* automatizált eljárásokon alapuló döntéshozatalt.⁶⁷ Ez egy olyan kikaput teremt, amely lehetővé teszi, hogy még az embernek a döntéshozatalban való névleges részvétele is

---

⁶² A német szövetségi bíróság ítélete: BGH, 28. 1. 2014 - VI ZR 156/13 (LG Gießen, AG Gießen) 169. o.

⁶³ A "referenciacsoportok" olyan profilokra vagy osztályozásokra utalnak, amelyek a hitelképesség értékelését szolgálják. A témával kapcsolatban lásd például: Mittelstadt és mások (7. o.); Mireille Hildebrandt és Serge Gutwirth, *Profiling the European Citizen* (Springer 2008).

⁶⁴ A német szövetségi bíróság ítélete : BGH: Umfang einer von der SCHUFA zu erteilenden Auskunft BGH, Urteil vom 28.1.2014 - VI ZR 156/13 (LG Gießen, AG Gießen) 490. o. Az ítéletekből kiderül, hogy a hozzáférési jog nagyon korlátozott.

⁶⁵ A bíróság azonban elismerte, hogy vita folyik arról, hogy a jellemzők és a referenciacsoportok súlyozására vonatkozó információkat tartalmaznia kell-e a közzétételeknek, és ha igen, milyen mértékben.

⁶⁶ Ezt tükrözve a bíróság ezt követően elutasította annak megvitatását, hogy az érintett logikát milyen mértékben kell az adatkezelőnek nyilvánosságra hoznia. Inkább az adatkezelőknek a hozzáférési jogból eredő, a feldolgozott adatokra vonatkozó általános tájékoztatási kötelezettségével foglalkozott.

⁶⁷ Az irányelv 15. cikkének (1) bekezdése az "automatizált egyedi döntések" fogalmát a következőképpen határozza meg: "olyan döntés, amely a személyre nézve joghatással jár, vagy őt jelentősen érinti, és amely kizárólag olyan adatok automatizált feldolgozásán alapul, amelyek célja a személyre vonatkozó bizonyos személyes szempontok, például a munkahelyi teljesítmény, hitelképesség, megbízhatóság, magatartás stb. értékelése". Hasonlóképpen, a GDPR 22. cikkének (1) bekezdése az "automatizált döntéshozatalt" a következőképpen határozza meg: "kizárólag automatizált adatkezelésen alapuló döntés, ideértve a profilalkotást

is, amely rá nézve joghatással jár vagy őt hasonlóképpen jelentős mértékben érinti".

a döntéshozatali folyamat lehetővé teszi, hogy egy egyébként automatizált mechanizmussal elkerülhető legyen a hozzáférési jog (mind az irányelvben, mind a GDPR-ban szereplő) automatizált döntésekkel kapcsolatos elemeire való hivatkozás.

Végül az osztrák jogalkotók az irányelv 12a. és 15. cikkében foglalt követelményeket az osztrák adatvédelmi törvény 49. § (3) bekezdésében (⁶⁸) is hasonló módon ültették át. A német joggal ellentétben az egyedi döntés meghozatalának módjára vonatkozó magyarázathoz való jogot nem hajtották végre biztosítékként. Csak a véleménynyilvánítás joga szerepel az irányelv 15. cikkében előírt kötelező biztosítékok között. A **49. § (3)** bekezdése egy kiterjesztett hozzáférési jogot (**26. §**) állapít meg, amely az érintettnek az a joga, hogy kérésre megismerje az automatizált döntéshozatal folyamatának logikáját.⁶⁹

Az osztrák joggyakorlat⁷⁰ nagyon homályos a hozzáférési jog és az automatizált döntéshozatal tekintetében. A meglévő határozatok nem magyarázzák meg teljes mértékben, hogy a hozzáférési jog alapján az adatkezelőnek milyen adatokat kell közölnie, és bizonyos értelemben ellentmondásosak. A legtöbb határozatban elismerték azt a kötelezettséget, hogy meg kell magyarázni, hogyan működik a szóban forgó rendszer.⁷¹ Ezzel szemben az egyik határozat kimondta, hogy a 26. § szerinti hozzáférési jog és a folyamat logikájának megismeréséhez való jog (**49. § (3)** bekezdés) magában foglalja a kritériumokat és a kritériumok súlyozását is, ami lehetővé teszi az érintett számára, hogy megértse, hogyan született a döntés. Az Osztrák Adatvédelmi Bizottság azonban egyidejűleg elismerte, hogy az üzleti titok korlátozhatja ezt a jogot. A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az adatkezelőnek milyen mértékben kell nyilvánosságra hoznia

---

⁶⁸ Bundesgesetz über den Schutz personenbezogener Daten (Datenschutzgesetz 2000 - DSG 2000) 2000 (DSG 2000) 49 Abs (3). - "Dem Betroffenen ist bei automatisierten Einzelentscheidungen auf Antrag der logische Ablauf der automatisierten Entscheidungsfindung in allgemein verständlicher Form darzulegen. § 26 Abs. 2 bis 10 gilt sinngemäß."

⁶⁹ Az Osztrák Adatvédelmi Bizottság 2009.04.24-i határozata, K121.461/0003-DSK/2009. sz. melléklet.

⁷⁰ Többek között az Osztrák Adatvédelmi Bizottság határozatai: 2009.04.24. - K121.461/0003-DSK/2009. sz. melléklet, amely az alkalmazott rendszer magyarázatának szükségességével foglalkozik; 2010.08.27. - K121.599/0014-DSK/2010. sz. melléklet; 2013.05.22. - K121.935/0006-DSK/2013. sz. melléklet; 2008.04.25. - 121.348/0007-DSK/2008. sz. melléklet, amely az alkalmazott rendszer magyarázatának szükségességével foglalkozik.

az alkalmazott rendszer magyarázatának szükségessége; 2009.05.08. - K121.470/0007-DSK/2009 sz. függelék, amely arra vonatkozik, hogy egy eljárás automatizált döntésnek minősül-e; 2009.03.20. - K121.467/0007-DSK/2009 sz. függelék; 2008.04.25. - K121.467/0007-DSK/2009 sz. függelék; 2008.04.25. K121.348/0007-DSK/2008; 25.04.2008 - K121.348/0007-DSK/2008 sz. függelék; 25.05.2012 - K121.791/0008-DSK/2012 sz. függelék; 9.06.2009 - K121.460/0008-DSK/2009 sz. függelék; 19.06.2009 - K121.791/0008-DSK/2012 sz. függelék; 19.06.2009 - K121.460/0008-DSK/2009 sz. függelék.

K121.494/0013-DSK/2009; 02.02.2007 - app. nr. K121.238/0006-DSK/2007; az osztrák közigazgatási bíróság ítéletei: 11.12.2009- 2 app. nr. 009/17/0223; 15.11.2012- app. nr. 2008/17/0096; 20.02.2008- app. nr. 2005/15/0161.

⁷¹ Az Osztrák Adatvédelmi Bizottság 2008.04.25-i K121.348/0007- DSK/2008. sz. határozata szerint az

adatkezelő köteles az automatizált döntéshozatali eljárásról közérthető módon tájékoztatni: "die Pflicht, dem Betroffenen den Ablauf der automatisierten Entscheidungsfindung in allgemein verständlicher Form darzulegen".

a döntési kritériumokat és a súlyozást eseti alapon kell meghatározni.⁷² Egy másik esetben a Bizottság tagadta az egyedi automatizált döntés meglétét, mivel az alkalmazott kritériumok nem az egyéneken, hanem egy nagy csoporton alapultak. Ezért a hozzáféréshez és az automatizált feldolgozás logikájáról való tájékozódáshoz való jog nem alkalmazható, ha a döntés alapja egy csoport ("peer group" [a mi fordításunk]), nem pedig az egyénre vonatkozó (adatok).⁷³ Ez a különbségtétel rávilágít az automatizált döntéshozatal és a profilalkotás irányelvben szereplő meghatározásában rejlő feszültségre, amennyiben a csoportokat, nem pedig az egyént leíró adatok automatizált feldolgozása nem teszi lehetővé a hozzáférési jog igénybevételét.⁷⁴

3.3.2 Az irányelvtől a GDPR-ig: a tájékoztatáshoz való jog

Az irányelvben foglalt hozzáférési jog magyarázatot ad a rendszer működésére, amelyet az üzleti titkok erősen korlátoztak. A kiskapu - amely szerint az olyan automatizált folyamatok, amelyek csupán bizonyítékokat állítanak elő a döntéshozatalhoz (és nem ténylegesen döntéseket hoznak), nem tartoznak a hozzáférési jog hatálya alá (konkrétan az "érintett logikára" vonatkozó információk nyilvánosságra hozatalára vonatkozó rendelkezés) - szintén jelentős korlátozó tényezőnek bizonyult. A tagállamok közötti joggyakorlat viszonylagos hiánya nem segítette a követelmények tisztázását és egységesítését. Ez problematikus az automatizált döntéshozatal és adatfeldolgozás jelenlegi és kialakulóban lévő növekedése miatt.

Úgy tűnik, hogy a GDPR kevésbé védi az érintetteket az automatizált döntéshozatalra vonatkozó magyarázatokkal kapcsolatban, mint az irányelvre épülő egyes jelenlegi európai adatvédelmi jogszabályok.⁷⁵ Úgy tűnik, hogy a GDPR hozzáférési joga nem nyújt nagyobb védelmet az alábbiak számára.

---

⁷² Az Osztrák Adatvédelmi Bizottság 2007.12.12-i határozata, K121.313/0016-DSK/2007. sz. melléklet. Lásd még 2007.12.12. K121.313/0016-DSK/2007. sz. melléklet. Fontos megjegyezni, hogy az utóbbi határozatban a Bizottság az adatkezelő feltételezett kötelezettségéről beszélt, mivel a kérelmező nem a 49. § (3) bekezdése szerinti kérelmet nyújtott be, hanem a 26. § szerinti általános hozzáférési jogára hivatkozott. A Bizottság megállapította, hogy ha az érintett a 49. § (3) bekezdése alapján panaszt nyújtott volna be, akkor az adatkezelőnek ki kellene adnia ezt az információt, de azt, hogy az üzleti titok mennyire korlátozná a közzétételt, eseti alapon kellene megvizsgálni, ezért erre még nincs precedens.

⁷³ Ebben a határozatban megállapították, hogy nem automatizált döntésről van szó, mivel a döntés nem az egyéneken, hanem egy csoporton ("peer group") alapul, és megállapították, hogy egy ilyen automatizált döntés (marketing célú) nem rendelkezik elég jelentős hatásokkal és következményekkel ahhoz, hogy a 49. § (3) bekezdés alkalmazandó legyen; lásd: Az Osztrák Adatvédelmi Bizottság 2016.03.10-i határozata DSB-D122.322/0001-DSB/2016.

⁷⁴ Ez a kiskapu arra utal, hogy az adatvédelmi jogban el kell ismerni valamiféle csoportos magánélethez való jogot, mivel az azonosítható adatok feldolgozása nem szükséges ahhoz, hogy egy személyt megismerjünk és vele szemben intézkedéseket tegyünk. További vitát lásd: Mittelstadt és mások (7. o.); Brent Mittelstadt, "From Individual to Group Privacy in Big Data Analytics" [2017] *Philosophy & Technology*; Linnet Taylor, Luciano Floridi és Bart van der Sloot (szerk.), *Group Privacy: New Challenges of Data Technologies* (1. kiadás, Springer 2017); Alessandro Mantelero, "Personal Data for Decisional Purposes in the Age of Analytics: From an

Individual to a Collective Dimension of Data Protection" (2016) 32 Computer Law & Security Review 238; Lee A Bygrave, *Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits* (Kluwer Law Intl 2002) 15. fejezet.

⁷⁵ Martini (n 35) Rn. 42-44. o. kifejti, hogy a GDPR egyéb rendelkezései hogyan maradnak el és gyengítik a jelenlegi adatvédelmi normákat, például a szerződéses kapcsolatok mint az automatizált döntések jogos indokai tekintetében, az alábbiak szerint

az érintettek érdekeit, mint az irányelvben foglalt hozzáférési jog.⁷⁶ A GDPR jövőorientált szemantikájának használata (ellentétben az irányelvvel, amely nem ismerte el kifejezetten a döntéshozatal időbeli ütemezését), valamint a bejelentési kötelezettségekkel való terminológiai átfedés arra utal, hogy a GDPR az automatizált döntéshozatalra vonatkozó hozzáférési jogot tovább kívánja korlátozni a rendszer működésének magyarázatára.⁷⁷ A GDPR 15. cikkének megfogalmazása különösen az automatizált döntéshozatali rendszerek létezésének és működésének általános magyarázatára utal. Az irányelv 12. cikkének a) pontja biztosítja az érintettek számára azt a jogot, hogy "legalább a 15. cikk (1) bekezdésében említett automatizált döntések esetében megismerjék a rájuk vonatkozó adatok automatizált feldolgozása során alkalmazott logikát".⁷⁸ Érdekes megjegyezni, hogy ez a mondat szélesebb körben értelmezhető, mint a GDPR 15. cikke,⁷⁹ , amely csak "a 22. cikk (1) és (4) bekezdésében említett automatizált döntéshozatal létezéséről - beleértve a profilalkotást is - és legalább ezekben az esetekben az érintettre vonatkozó logikáról, valamint az ilyen adatkezelés jelentőségéről és várható következményeiről szóló érdemi tájékoztatást ír elő". A fentiekben kifejtettek szerint a GDPR e mondata megköveteli, hogy az érintettet pusztán az automatizált döntéshozatali módszerek használatáról és működéséről tájékoztassák. A megfogalmazás változása azt jelzi, hogy a GDPR-ban szereplő hozzáférési jog célja az, hogy hozzáférést biztosítson az ilyen automatizált döntéshozatal "használatára" és működésére vonatkozó információkhoz. Ez ismét azt sugallja, hogy még erősebb a szándék arra, hogy a jogot a *rendszer működésének* magyarázatára korlátozzák, nem pedig a *konkrét döntések* indokaira és körülményeire.

---

lásd még Alexander Roßnagel, Philipp Richter és Maxi Nebel, "Besserer Internetdatenschutz für Europa. Vorschläge Zur Spezifizierung Der DS-GVO" (2013) 3 Zeitschrift für Datenschutz 103.

⁷⁶ Hammersen és Eisenried (59. o.) az EK eredeti, 2012-es tervezetét kommentálva megjegyzi, hogy az irányelvben foglalt hozzáférési jog jogértelmezése a joggyakorlat alapján arra utal, hogy a jog nagyon gyenge típusú magyarázatot ad az automatizált adatfeldolgozásra. Az érintett nem kap alapot arra, hogy megvizsgálja az automatizált adatfeldolgozás eredményét, beleértve az alkalmazott módszert vagy algoritmust, illetve a referenciacsoportokat. A GDPR nem erősítette meg a hozzáférési jogot az irányelvhez képest semmilyen figyelemre méltó módon, ami azt jelenti, hogy valószínűleg hasonló korlátozások fognak érvényesülni. ⁷⁷ Az irányelv hozzáférési joga nem utal a jövőre, és nem használ azonos megfogalmazást az értesítési kötelezettségekkel. Ez utóbbi pont nem figyelemre méltó, mivel az irányelv nem tartalmazott értesítési kötelezettségeket. Így csak azt tudjuk megvitatni, hogy az irányelv 12. cikkében foglalt hozzáférési jogból a tagállamok levezettek-e egy, a rendszer működésére vagy konkrét döntésekre vonatkozó magyarázathoz való jogot, szemben az *előzetes* vagy *utólagos* magyarázatokkal.

⁷⁸ Az irányelv (41) preambulumbekzdése hasonlóan fogalmaz:

⁷⁹ A hozzáférési jog csak akkor áll fenn, ha az adatkezelő rendelkezik az érintettek személyes adataival, lásd: Mireille Hildebrandt, "The Dawn of a Critical Transparency Right for the Profiling Era", *Digital Enlightenment Yearbook 2012* (IOS Press 2012). A hozzáférési jog továbbá korlátozott más érintettek adatai tekintetében, lásd:

A jogtudósok már most vitatkoznak a GDPR-ban szereplő hozzáférési jog hatályáról. A GDPR-hez fűzött német kommentár⁸⁰ szerint elegendő a tervezett következményekről nagyon egyszerű módon tájékoztatni. Például elegendő lenne egy magyarázat arról, hogy az alacsony hitelképességi besorolás hogyan befolyásolhatja a fizetési lehetőségek kiválasztását.⁸¹ A korábbi német joggyakorlatban⁸² és a GDPR-hoz fűzött német kommentárokból⁸³ elismert magyarázatok típusát az adatkezelő nyomós érdekei korlátozzák, például az üzleti titkok védelme vagy a felhasználók "a rendszer kijátszásának" megakadályozása. Az algoritmusok által használt eljárást nem kell nyilvánosságra hozni.⁸⁴ Továbbá a hasonló csoportok minősítését a múltban nem kellett nyilvánosságra hozni.⁸⁵

Az általános adatvédelmi rendelethez fűzött legújabb kommentárok az 1995-ös irányelvben foglalt általános értelmezést és a hozzáférési joggal kapcsolatos korábbi joggyakorlatot követik. A kommentárok szerint az adatkezelőknek nem kell teljes körűen megmagyarázniuk egy konkrét döntés indoklását és körülményeit ahhoz, hogy az érintettek "érdemi tájékoztatást kapjanak az érintett logikáról" (GDPR 15. cikk (1) bekezdés h) pont). Az adatkezelők által kínált információk inkább a rendszer általános működésére vonatkoznak, és az adatkezelő érdekeinek védelme érdekében (pl. üzleti titkok, szellemi tulajdon) erősen korlátozhatók.⁸⁶ Érdemes megjegyezni, hogy az uniós vagy tagállami jogon keresztül további korlátozások is előírhatók más felek érdekeinek védelme érdekében.⁸⁷ A Paal megjegyzi továbbá, hogy a GDPR 15. cikkének célja, hogy az érintettek tájékoztatást kapjanak az automatizált döntéshozatal használatáról és működéséről. Mivel a 15. cikkben az adatkezelőknek a 13. cikkel megegyezően kell közzétenniük az információkat, a 15. cikk hasonlóképpen csak korlátozott tájékoztatást ír elő az automatizált döntéshozatali rendszer működéséről. Paal azt is megjegyzi, hogy az "érdemi tájékoztatás" nem teremt kötelezettséget a következők közzétételére

---

⁸⁰ Paal, "DS-GVO Art. 13 Informationspflicht bei Erhebung von Personenbezogenen Daten bei der Betroffenen Person" in Paal and Pauly (szerk.), *Datenschutz-Grundverordnung* (1. kiadás, beck-online 2017); Martini (n 35) Rn. 42-44.

⁸¹ Paal (80. sz.).

⁸² BGH, 28/2014 - VI ZR 156/13 - BGH: *Umfang einer von der SCHUFA zu erteilenden Auskunft* Rn 489-494 [2014] BGH VI ZR 156/13, 2014 MMR Rn. 494; Bräutigam és Schmidt-Wudy (36. o.) 61. o.

⁸³ Paal (80. sz.).

⁸⁴ *ibid.*

⁸⁵ BGH (55. sz.).

⁸⁶ A GDPR (47) és (63) preambulumbekzdése az adatkezelők érdekeinek védelmével foglalkozik. A (63) preambulumbekzdés a hozzáférési joggal kapcsolatban megjegyzi: "Ez a jog nem érintheti hátrányosan mások jogait vagy szabadságait, beleértve az üzleti titkokat vagy a szellemi tulajdont, és különösen a szoftvert védő szerzői jogot".

⁸⁷ A GDPR 23. cikkének (1) bekezdése a 12-22. cikk szerinti kötelezettségek és jogok lehetséges további korlátozásával foglalkozik, beleértve a hozzáférési jogot is; a 89. cikk (2) bekezdése hasonlóképpen lehetővé teszi a jogok és kötelezettségek korlátozását a tudományos vagy történelmi kutatás vagy statisztikai célú adatkezelés esetében. Végül a 89. cikk (3) bekezdése foglalkozik az archiválási célú vagy közérdekű

adatkezelésre vonatkozó korlátozásokkal.

az algoritmust, hanem csak alapvető információkat nyújt a logikájáról. Schmidt-Wudy azzal érvel, hogy amennyiben az adatfeldolgozás pontosságának értékeléséhez szükséges, az algoritmusról is lehet információt adni, az üzleti titkok védelme érdekében megfelelő korlátozásokkal.⁸⁸ Az átadandó információk típusát azonban nem határozza meg.

Az irányelvhez hasonlóan a GDPR hozzáférési jogának gyakorlati követelményei és hasznossága is csak a joggyakorlat és a szakértői vélemények - például a 29. cikk szerinti munkacsoport, a GDPR 68. cikke által létrehozott új Európai Adatvédelmi Testület,⁸⁹ az európai adatvédelmi biztos, vagy annak etikai tanácsadó csoportja⁹⁰ (lásd az 5. szakaszt) - tesztelése és tisztázása révén fog kiderülni. Az irányelv hozzáférési jogának végrehajtása azonban határozottan azt sugallja, hogy a GDPR hozzáférési joga messze nem lesz olyan *utólagos* "általános", a rendszer működésére és a konkrét döntésekre vonatkozó magyarázathoz való jog, mint amelyet - érvelésünk szerint tévesen - a GDPR-nek tulajdonítanak. A GDPR a hozzáférési jogon keresztül inkább egy "tájékoztatáshoz való jogot" biztosít majd az automatizált döntéshozatal és a rendszerfunkciók létezéséről, amelynek alkalmazhatósága a fenti és a következő szakaszban leírtak szerint korlátozott.

4 Mi lenne, ha a magyarázathoz való jogot biztosítanánk?

Bár a konkrét automatizált döntések magyarázatához való érdemi jogot a GDPR nem fogja bevezetni, egy ilyen jognak az automatizált döntéshozatal elszámoltathatóságához és átláthatóságához való hozzájárulása nyomós okot szolgáltathat a jogalkotók vagy az adatfeldolgozók számára, hogy

---

⁸⁸ Az "érdemi tájékoztatásról" és a 13. cikkről lásd: Paal (33. sz.) Rn. 19-22. Az általános adatvédelmi rendelet 15. cikke szerinti hozzáférési jog általános célja az úgynevezett "kétlépcsős modell" megvalósítása. Az első lépésben az érintetteknek joguk van a) megtudni, hogy adatainak kezelése folyamatban van-e, és b) ha igen, milyen adatokat használnak fel. Bizonyos esetekben az adatkezelőknek további információkat kell nyújtaniuk (például az adatkezelés logikájáról). Továbbá, *ibid* Rn. 31 a szerző azt sugallja, hogy a 13. cikk szerinti tájékoztatás tartalma és hatálya megegyezik a 15. cikkben foglaltakkal. A szerzők Bräutigamra és Schmidt-Wudyra (36. sz.) hivatkoznak az általános adatvédelmi rendelet 13. cikkének hatályát tárgyalva, mint az adatkezelő 15. cikk szerinti kötelezettségeinek korlátozására szolgáló egyik forrást. Ez arra utal, hogy a GDPR 13. és 15. cikke nem különbözik az adatkezelők tájékoztatási kötelezettsége tekintetében. Lásd még: Paal (80. sz.) Rn. 31-

33. Az algoritmus közzétételéről lásd: Paal Paal/Pauly, Datenschutz-Grundverordnung, DS-GVO Art. 13 Informationspflicht bei Erhebung von personenbezogenen Daten bei der érintett Person, Rn. 31 -32. A nyilvánosságra hozatal szükségességéről a pontosság ellenőrzése érdekében lásd: Schmidt-Wudy in Beck'scher Online-Kommentar Datenschutzrecht, Wolff/Brink 19. Edition, DS-GVO Artikel 15 Auskunftsrecht der érintett Person, Rn. 76- 80

⁸⁹ A Testület az irányelv által létrehozott 29. cikk szerinti munkacsoporthoz hasonló szerepet tölt be. Érdekes módon a 70. cikk (1) bekezdésének f) pontja kifejezetten felkéri a Testületet, hogy "adjon ki iránymutatásokat, ajánlásokat és bevált gyakorlatokat ... a 22. cikk (2) bekezdése szerinti profilalkotáson alapuló döntések kritériumainak és feltételeinek további pontosítására". Ezzel a GDPR hallgatólagosan elismeri, hogy a 22. cikk (2) bekezdésében meghatározott három eset (szerződés, uniós vagy tagállami jog, illetve hozzájárulás) alkalmazhatósága továbbra is nyitott kérdés.

⁹⁰ Európai Adatvédelmi Biztos, "Etikai tanácsadó csoport" (2015) <<https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/EDPS/Ethics>> hozzáférés: 2017. március 8.

irányítók a jövőben bevezetnek egyet. Legalább négy fő forgatókönyvet lehet elképzelni, amelyek a gyakorlatban a konkrét automatizált döntések magyarázatához való jogot eredményezhetnek:

1. A tagállamok az általános adatvédelmi rendeletről függetlenül további jogi követelményt léptettek életbe, amely jogot biztosít a konkrét döntések magyarázatára (hasonlóan a német jogalkotók által az 1995-ös irányelv alapján hozott intézkedésekhez) (lásd még az 5. szakaszt).
2. A GDPR 22. cikke és (71) preambulumbekzdése alapján az adatkezelők önkéntesen dönthetnek úgy, hogy "megfelelő [...] biztosítékként" felajánlják az egyes döntések magyarázatához való jogot. Ez a jog kiegészítő és önkéntes biztosíték lenne a 22. cikk (3) bekezdésében már előírt biztosítékok mellett. Az adatkezelők ezt azon az alapon tehetik meg, hogy a magyarázatra a 22. cikk (3) bekezdésében előírt három biztosíték valamelyikének igénybeviteléhez van szükség, azaz véleménynyilvánítás, emberi beavatkozás vagy a határozat megtámadása.
3. A jövőbeni joggyakorlat tágan értelmezi az automatizált döntéshozatal elleni biztosítékokat (22. cikk (3) bekezdés), hogy az egyes döntések magyarázatához való jogot állapítson meg. Ez történhet például azon az alapon, hogy az automatizált döntés megtámadásához vagy véleménynyilvánításhoz szükség van az automatizált döntés indoklásának magyarázatára. Az Európai Adatvédelmi Testület jövőbeli iránymutatásai támogathatják ezt az értelmezést.
4. A jövőbeni joggyakorlat szerint a hozzáférési jog (GDPR 15. cikk) alapot biztosít a konkrét automatizált döntések magyarázatára, mint az automatizált döntéshozatal "a [...] logika [...] jelentőségéről [...] [vagy] tervezett következményeiről" való tájékoztatás követelménye (15. cikk h) pont 1. alpont). Ezt az értelmezést az Európai Adatvédelmi Testület jövőbeli iránymutatásai is támogathatják.

E forgatókönyvek közül jelenleg a harmadik és a negyedik tűnik a legvalószínűbbnek. Ami a harmadik lehetőséget illeti, a 22. cikk (3) bekezdése garantálja, hogy a szerződés teljesítése során vagy kifejezett hozzájárulással hozott automatizált döntések esetében emberi beavatkozásra van lehetőség (lásd alább). Ezen az alapon azzal lehet érvelni, hogy - bár a 22. cikk (3) bekezdésének megfogalmazásában ez természetesen nem szerepel kifejezetten - az emberi beavatkozáshoz, a véleménynyilvánításhoz vagy a határozat megtámadásához való jog értelmetlen, ha az érintett nem érti, hogy a megtámadott határozat hogyan született. A megtámadáshoz való jogot a tagállamok az 1995-ös irányelv elfogadása során már úgy értelmezték, hogy az csupán az adatkezelőt új határozat meghozatalára kényszerítő jog. Ez az értelmezés megtalálható az Egyesült Királyság 1998. évi adatvédelmi törvényében (12. cikk

(2) bekezdés b) pont): az érintettek új határozat meghozatalát követelhetik, bár a régi határozat megbízhatóságának értékelésére nincs mód. Az alábbiak tág értelmezése

A 22. cikk (3) bekezdése, amely szerint a határozat megtámadásához magyarázatra van szükség, megerősítené a megtámadáshoz való jogot. Ebben az esetben a konkrét határozatok magyarázatához való jog melletti érvelést tovább lehetne erősíteni az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. és 13. cikkében, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz és hatékony jogorvoslathoz való jogra való hivatkozással. Az algoritmus működésének magyarázata nélkül mindkét jog nehezen érvényesíthető, mivel a felhasznált döntéseket/bizonyítékokat lehetetlen lesz bíróság előtt megtámadni.⁹¹

Ami a negyedik lehetőséget illeti, az 1995-ös irányelvben foglalt hozzáférési jog végrehajtása megmutatta, hogy a tagállamoknak és a nemzeti bíróságoknak értelmezniük kell a homályos rendelkezéseket. Amint azt fentebb említettük, nem alakult ki konszenzus az adatkezelőkkel szemben támasztott, az automatizált egyedi döntések "logikájának" magyarázatára vonatkozó jelentéssel vagy követelményekkel kapcsolatban. Az osztrák joggyakorlat bizonyította, hogy a "logikai rész" fogalma kellően tág ahhoz, hogy a rendszer működésével együtt egy adott döntés indoklásának vagy körülményeinek egyes elemeit is meg kell magyarázni, bár az adatkezelő érdekei (pl. üzleti titkok) szigorúan korlátozzák. Annak ellenére, hogy az adatvédelmi jog tagállamok közötti egységesítésére törekszik, a GDPR hozzáférési jogát hasonlóan kell majd értelmezni és tesztelni. Mivel az irányelvben és a GDPR-ban is előfordul az "érintett logikára" való hivatkozás, valószínű (de valószínűtlen), hogy a hozzáférési jog jövőbeli jogi értelmezése megállapíthatná a konkrét döntések magyarázatához való jogot.

4.1 A magyarázathoz való jognak a hozzáférési jogból (15. cikk) vagy az automatizált döntéshozattal szembeni biztosítékokból (22. cikk (3) bekezdés) eredő korlátozása.

Feltételezve, hogy az előző négy forgatókönyv valamelyike vagy akár kombinációja bekövetkezik, és így az egyes döntések magyarázatához való jog biztosított, a GDPR egyéb rendelkezései még mindig jelentősen korlátozhatják annak hatályát. A máshol javasolt "általános" magyarázati jog (lásd az 1. szakaszt), amely látszólag az automatizált adatkezelés minden típusára alkalmazandó, nem létezne. Az elsődleges korlátozást az automatizált döntéshozatalnak a 22. cikk (1) bekezdésében szereplő szűk körű meghatározása jelenti, amelyet a⁹² a következőképpen határoz meg

---

⁹¹ Tal Zarsky, "Transparent Predictions" (2013) 2013 University of Illinois Law Review <http://papers.ssrn.com/sol3/Papers.cfm?abstract_id=2324240> hozzáférés: 2016. június 17. A szakértői emberi beavatkozással megvalósuló megtámadáshoz való jog lehet a lepraktikusabb biztosíték az automatizált

Elektronikusan elérhető a következő címen:

<https://ssrn.com/abstract=2903469>

döntésekkel szemben. Másol azzal érveltek, hogy az átláthatósági tájékoztatások nagyobb hatást gyakorolnak, ha azokat nem az érintettek, hanem a képzett harmadik felek vagy a szabályozó hatóságokra szabják.

⁹² Bygrave (46. o.) az 1995-ös irányelvben az "automatizált egyedi döntések" meghatározásának hasonló korlátait tárgyalja.

kizárólag automatizált adatkezelésen alapuló döntés, ideértve a profilalkotást is, amely [az érintettet] érintő joghatással jár, vagy őt hasonlóképpen jelentős mértékben érinti.

Az automatizált folyamatnak meg kell felelnie ennek a meghatározásnak ahhoz, hogy a 15. cikk (1) bekezdésének h) pontja (hozzáférési jog) vagy a 22. cikk (3) bekezdése alkalmazandó legyen, és így a jövőbeni magyarázathoz való jogra bármelyik alapon hivatkozni lehessen.

Az automatizált döntéshozatalnak "jogi vagy egyéb jelentős következményekkel" kell járnia, és a döntésnek "kizárólag automatizált adatfeldolgozáson" kell alapulnia (22. cikk (1) bekezdés). Ez utóbbi követelmény olyan kiskaput nyit, amely szerint a döntéshozatali folyamatban való bármilyen emberi részvétel azt jelentheti, hogy az nem "automatizált döntéshozatal".⁹³ Bár az emberi részvétel szükséges szintje a gyakorlatban nem egyértelmű, a "kizárólag" kifejezés azt sugallja, hogy akár némi névleges emberi részvétel is elegendő lehet. Továbbra is bizonytalan, hogy az automatizált feldolgozás alkalmazása a végső soron ember által meghozott döntés előkészítéséhez "kizárólag automatizált feldolgozáson alapuló" döntésnek minősül-e, ha az ember nem avatkozik be, nem ellenőrzi vagy módosítja a döntést vagy a döntéshozatali indoklást.⁹⁴ A döntéshez szükséges bizonyítékok előkészítése és maga a döntés meghozatala nem feltétlenül egyenértékű cselekmények.⁹⁵ A Martini úgy véli, hogy a "döntés meghozatalához való segítségnyújtás" vagy a "döntés előkészítése" céljából történő automatizált adatfeldolgozás nem tartozik a 22. cikk hatálya alá.⁹⁶ A döntések, amelyek túlnyomórészt automatizált folyamatokon alapulnak, de csak névleges emberi közreműködéssel, így nem hivatkoznának a 15. cikk (1) bekezdésének h) pontjára (hozzáférési jog) vagy a 22. cikk (3) bekezdésére (az automatizált döntéshozatallal szembeni biztosítékok), és így nem igényelnék a rendszer működésének vagy a konkrét döntések indoklásának magyarázatát, feltéve, hogy a konkrét döntések magyarázatához való jogot bármelyik alapon megalapozták.⁹⁷

Az irányelv 15. cikkének értelmezése, amely szintén a "kizárólag automatizált adatfeldolgozáson alapuló" határozatokra korlátozódott, nem ad pontosítást. A "kizárólag" Martini által alkalmazott szigorú értelmezése tükröződött a már tárgyalt SCHUFA-ítéletekben (lásd: Section

---

⁹³ Ezt az álláspontot a következő dokumentumokban is elfogadják: Hildebrandt (79. o.) 51. cikke az EK 2012-es tervezetére hivatkozva kifejti, hogy az emberi beavatkozás miatt a 20. cikk nem alkalmazható.

⁹⁴ Martini (n 35) Rn. 16-19.

⁹⁵ Bygrave (46. sz.).

⁹⁶ Martini (n 35) Rn. 20.

⁹⁷ A Martinival ellentétes álláspontok lehetséges indokai a *Dimitrios Pachitis kontra Európai Bizottság F-35/08* [2010] Európai Közszolgálati Törvényszék ECLI:EU:F:2010:51 [63], <<http://eur-lex.europa.eu/legal->

content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A62008FJ0035> hozzáférve 2017. február 22-én: "Továbbá, bár igaz, hogy - amint azt a Bizottság megjegyzi - a felvételi vizsgák javítását számítógépes úton végezték, és ezért az egy szubjektív mérlegelés nélküli automatizált eljárás alapul, tény, hogy ezen automatizált eljárás lefolytatása érdemi döntést tartalmazott, amennyiben a "tanácsadó bizottság"[...] egyrészt meghatározta a felvételi vizsgák során felállított feleletválasztós kérdések nehézségi szintjét, másrészt pedig törölt bizonyos kérdéseket, amint azt a jelen ítélet 26. pontja ismerteti. Ezek nyilvánvalóan olyan feladatok, amelyeket egy versenyvizsga-bizottságnak kell ellátnia."

3.3.1). Bygrave ezzel szemben azt állítja, hogy a "kizárólag" relatív fogalma szükséges ahhoz, hogy a kifejezés értelmes legyen. Ezen álláspont szerint az "automatizált döntéshozatal" hatálya alá tartoznának azok a döntések, amelyeket formálisan embereknek tulajdonítanak, de amelyek "olyan automatizált adatfeldolgozási műveletből származnak, amelynek eredményét sem az adott személy, sem más személyek nem értékelik aktívan, mielőtt döntésként formálódna".⁹⁸ Nem világos, hogy a GDPR ezen rendelkezését hogyan fogják értelmezni a jövőben.

A GDPR elfogadott változatában a korábbi tervezetekhez képest szűkítették a 22. cikk (és a (71) preambulumbekkezdés) hatálya alá tartozó adatfeldolgozás körét. A "kizárólag automatizált adatfeldolgozáson alapuló döntés" kifejezés vitás pontnak bizonyult az EK és az EP tervezete között. Az EP által javasolt módosítások 20. cikkének (5) bekezdése⁹⁹ az EK tervezetéhez¹⁰⁰ a "túlnyomórészt" kifejezéssel egészíti ki azokat az intézkedéseket, amelyekre a cikk vonatkozna ("Az olyan profilalkotás, amely az érintettet érintő joghatásokat kiváltó intézkedésekhez vezet, vagy hasonló módon jelentősen érinti az érintett érintett érdekeit, jogait vagy szabadságait, nem alapulhat *kizárólag vagy túlnyomórészt automatizált feldolgozáson, és magában foglalja az emberi értékelést* [...] [dőlt betűvel szedve]). Ezt követően az EP az automatizált döntéseket az EK-nál szélesebb alapon kívánta korlátozni, azaz azokat, amelyek *túlnyomórészt* és nem *kizárólag* automatizált eljárásokon alapulnak. Mivel a "túlnyomórészt" kifejezést nem fogadták el a GDPR végleges szövegében, úgy tűnik, hogy a "kizárólag" kifejezés szigorú olvasatát kívánták alkalmazni.

Kérdéseket vethet fel az is, hogy mi minősül "joghatásnak" vagy "hasonlóan jelentős hatásnak"¹⁰¹, ami a 22. cikk alkalmazásához szükséges. A (71) preambulumbekkezdés némi útmutatást nyújt, mivel leír bizonyos "jelentős" helyzeteket, például az online hitelkérelmeket és az elektronikus munkaerő-felvételi gyakorlatokat. Amennyiben egy határozatnak nincs jogi vagy jelentős hatása, a 22. cikk nem alkalmazandó. Ahhoz, hogy egy automatizált döntésnek joghatása legyen az érintettek nézvé, az érintettek jogállását kell befolyásolnia.¹⁰² Mivel a legtöbb esetben az érintettnek nincs jogi joga ahhoz, hogy felvegyék vagy jóváhagyják a hitelkérelmét, az olyan esetek, amikor egy automatizált folyamat révén elutasítják az interjút vagy a hitelt, nem tartoznak ezekbe a kategóriákba.¹⁰³ Az ilyen esetek azonban "hasonlóan jelentős" hatásúnak tekinthetők. A "hasonlóan jelentős" kifejezés azonban önmagában homályos és

---

⁹⁸ Bygrave (46. sz.).

⁹⁹ Az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottsága (25. sz.).

¹⁰⁰ Európai Bizottság (26. sz.).

¹⁰¹ Martini (n 35) Rn. 25-28. A joghatásoknak az érintett jogállását kell befolyásolniuk, míg a jelentős hatások jelenthetik [az Rn. 27. fordításunk] "azt, hogy megtagadják, hogy egy szerződésben részt vegyenek, vagy

megtagadják, hogy egy fizetési módot válasszanak, pl. PayPal".

¹⁰² Bygrave (46. sz.).

¹⁰³ Lewinski (n 52) Rn. 28-31; ibid Rn. 32-37.

értelmezést igényel; jelentősége az érintett megítélésétől függ (az elutasító levél kézhezvételének hatásai például az érintett gazdasági helyzetétől függenek), míg a jogállásra gyakorolt hatások a törvény betűje alapján határozhatók meg.¹⁰⁴ Továbbá a gyakorlatban terhet jelenthet az érintett számára annak bizonyítása, hogy az adatkezelés jelentős hatással van rá.¹⁰⁵ Alternatívaként egy külső szabványt lehetne meghatározni arra vonatkozóan, hogy mi minősül jelentős hatásnak.

Amint ezek a korlátozások is mutatják, az automatizált döntéshozatal 22. cikk (1) bekezdésében szereplő meghatározása jelentősen leszűkíti a jövőbeni magyarázathoz való jog hatályát. A 22. cikk (1) bekezdésében szereplő meghatározásnak nem megfelelő automatizált döntéshozatalt nem korlátoznák a 22. cikk rendelkezései, sem a bejelentési kötelezettség részeként előírt további intézkedések (13. cikk (2) bekezdés f) és 14. cikk (2) bekezdés g) pont), sem a hozzáférési jog (15. cikk (1) bekezdés h) pont), beleértve a "kapcsolódó logikára" vonatkozó tájékoztatást (lásd: 3.3. szakasz). A fentiekben meghatározott négy út bármelyikén keresztül megvalósuló magyarázathoz való jog hasonlóképpen nem lenne alkalmazható, ami még mindig jelentősen leszűkítené a jog lehetséges alkalmazhatóságát azon esetek nagyon szűk körére, amelyek megfelelnek a 22. cikk (1) bekezdésében foglalt és ebben a szakaszban tárgyalt valamennyi követelménynek.

Egy további tényező korlátozná a magyarázat részeként felajánlott információkat. Amint azt az 1995-ös irányelvben a hozzáférés jogának tárgyalásakor jeleztük, a jövőben a magyarázathoz való jogot valószínűleg az adatkezelő kényszerítő érdekei is korlátoznák. Az általános adatvédelmi rendelet (63) preambulumbekkezdése hasonlóképpen megállapítja, hogy a hozzáférési jog nem sértheti mások, köztük az adatkezelők jogait és szabadságait. A jog korlátozható az üzleti titkok vagy a szellemi tulajdonjogok érdekében, különösen a szoftverek szerzői joga tekintetében. Magához a hozzáférési joghoz hasonlóan a (63) preambulumbekkezdésben foglalt konkrét közzétételi követelmények is értelmezést igényelnek.¹⁰⁶ A preambulumbekkezdés megjegyzi, hogy

e megfontolások eredménye nem lehet az, hogy megtagadják az érintettől az összes információ átadását.

---

¹⁰⁴ Bygrave (46. sz.).

¹⁰⁵ Hajar Malekian, "Profilalkotás az általános adatvédelmi rendelet (GDPR) alapján: Szigorúbb rendszer? [2016] ResearchGate <https://www.researchgate.net/publication/304102392_Profiling_under_General_Data_Protection_Regulation_GDPR_Stricter_Regime> hozzáférve 2016. november 20.

¹⁰⁶ A (63) preambulumbekkezdés szerint a hozzáférési jognak lehetővé kell tennie az érintett számára, hogy "megismerje és tájékoztatást kapjon különösen a személyes adatok feldolgozásának céljairól, lehetőség szerint a személyes adatok feldolgozásának időtartamáról, a személyes adatok címzettjeiről, a személyes adatok

automatikus feldolgozásának logikájáról, és - legalábbis ha az profilalkotáson alapul - az ilyen feldolgozás következményeiről".

Az irányelvben foglalt hozzáférési joggal kapcsolatos joggyakorlat és jogi kommentárok (lásd a 3.3.1. szakaszt) azt sugallják, hogy az érintettek hozzáférési joga és az adatkezelők jogai és szabadságai közötti egyensúly megkívánja az automatizált döntéshozatalban "részt vevő logika" korlátozott nyilvánosságra hozatalát, elsősorban a rendszer működésére vonatkozóan, nem pedig az egyes döntések indokaira és körülményeire vonatkozóan.

4.2 Az automatizált döntéshozatal elleni biztosítékokból eredő, a magyarázathoz való jogra vonatkozó kizárólagos korlátozások (22. cikk (3) bekezdés)

A magyarázathoz való jövőbeni jog fenti korlátozásain túlmenően a 22. cikk (3) bekezdéséből származó jogra számos további korlátozás vonatkozik kizárólag. Először is, a 22. cikk (2) bekezdése három olyan feltételt határoz meg, amelyek teljesülése esetén az automatizált döntéshozatali eljárás a 22. cikk (1) bekezdésének alkalmazhatatlanságát eredményezi:

- (a) az érintett és az adatkezelő közötti szerződés megkötéséhez vagy teljesítéséhez szükséges;
- (b) az adatkezelőre alkalmazandó uniós vagy tagállami jog engedélyezi, és amely megfelelő intézkedéseket ír elő az érintett jogainak és szabadságainak, valamint jogos érdekeinek védelmére; vagy
- (c) az érintett kifejezett hozzájárulásán alapul.

A 22. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a biztosítékok (azaz az emberi beavatkozáshoz, véleménynyilvánításhoz és vitához való jog) csak akkor alkalmazandók, ha az automatizált döntéshozatal megfelel a 22. cikk (2) bekezdésének a) vagy c) pontjának. A 22. cikk (3) bekezdésében meghatározott biztosítékokkal kapcsolatban a jövőben hatályba lépő magyarázati jog hatálya ezért az a) vagy c) pontnak megfelelő esetekre korlátozódik, azaz azokra, amelyek szerződés megkötéséhez vagy teljesítéséhez szükségesek,¹⁰⁷ vagy az érintett kifejezett hozzájárulásával. Érdeemes megjegyezni, hogy a 22. cikk (3) bekezdésében foglalt biztosítékok nem alkalmazandók, ha a határozatot az uniós vagy a tagállami joggal összhangban hozzák (22. cikk (2) bekezdés b) pont). Ez utóbbi esetben nincsenek kifejezett és konkrét garanciák leírva. Inkább a vonatkozó uniós vagy tagállami jogban kell meghatározni "az érintett védelmét szolgáló megfelelő intézkedéseket". Ez a záradék potenciálisan kizárja az automatizált döntéshozatal jelentős számú esetét a 22. cikk (3) bekezdésében foglalt garanciák és az azokból eredő magyarázathoz való jog alól. Az általános adatvédelmi rendelethez fűzött német kommentárok szerint a "megfelelő intézkedések"

---

¹⁰⁷ Martini (n 35) Rn. 31-32, amely szerint a szerződés teljesítésének szükségessége az adatkezelő és az érintett

közötti szerződés elfogadott céljaitól függ. A szerző azonban nem veszi figyelembe a passzus homályosságát, és nem foglalkozik a hozzájárulás hiányával, amely nem előfeltétel, mivel az a lit. C.

A 22. cikk (2) bekezdésének b) pontjában előírt intézkedések nem tartalmazzák az alkalmazott algoritmus nyilvánosságra hozatalát az üzleti titkokat fenyegető kockázat miatt; ugyanakkor a megkülönböztetés és az elfogultságok minimalizálására és kijavítására irányuló intézkedéseket kell végrehajtani.¹⁰⁸

A szerződésekkel kapcsolatos automatizált döntésekre vonatkozó mentesség további korlátozást vet fel. A 22. cikk nem határozza meg, hogy az automatizált döntéshozatal mikor "szükséges" egy szerződés megkötéséhez vagy teljesítéséhez, ami azzal a kockázattal jár, hogy a "szükségességet" kizárólag az adatkezelő határozza meg. Emellett fontos megjegyezni, hogy a 22. cikk (2) bekezdésének a) pontja olyan helyzetet irányoz elő, amely eltér a kifejezett hozzájárulástól (amely a 22. cikk (2) bekezdésének c) pontjában külön kivételként szerepel). A jogalkotók olyan helyzetre gondoltak, amikor az adatkezelők automatizált döntéseket hoznak, amelyek szükségesek egy szerződéshez, de anélkül, hogy előzetesen hozzájárulást kérnének. Ha a hozzájárulás szükséges lenne, elegendő lett volna a 22. cikk (2) bekezdésének c) pontjában felsorolt szerződéses kivétel. Ez a szerkezet azt sugallja, hogy lehetnek olyan helyzetek, amikor az érintett nem járul hozzá az automatizált döntéshez, és a 13-15. cikkben foglalt általános értesítési követelményeken és a hozzáférési jogon kívül nem tud a döntésről. Az adatkezelők tehát dönthetnek úgy, hogy az automatizált döntéshozatal szükséges a szerződéses kötelezettségek teljesítéséhez, miközben az érintett nem tud ellene tiltakozni. Ebben az esetben az érintett fenntartja a 22. cikk (3) bekezdése szerinti döntés megtámadásának, véleménynyilvánításának vagy emberi beavatkozásnak a jogát, de nem tiltakozhat a döntés meghozatala ellen.

4.2.1 A 22. cikk két értelmezése

A 22. cikk (3) bekezdésének és az abból származó jövőbeli magyarázati jognak számos egyéb korlátozása attól függ, hogy a 22. cikket *tilalomként* vagy *kifogásolási jogként* értelmezik. A GDPR 22. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy "az érintettnek joga van ahhoz, hogy ne terjedjen ki rá olyan, kizárólag automatizált adatkezelésen - ideértve a profilalkotást is - alapuló döntés hatálya, amely rá nézve joghatással jár, vagy őt hasonlóképpen jelentős mértékben érinti". A 22. cikk (1) bekezdése a megfogalmazása miatt ("a nem" jog) kétféleképpen értelmezhető: *tilalomként*¹⁰⁹ vagy az automatizált döntéshozatal elleni *tiltakozáshoz való jogként*. A két értelmezés nagyon eltérő védelmet nyújt az érintettek és az adatkezelők érdekei számára.

---

¹⁰⁸ ibid Rn. 33-37.

¹⁰⁹ ibid Rn. 1-7., 15. pontja szerint ez egy tilalom, azonban elismeri, hogy a 22. cikk elhelyezése az "érintettek jogai" részben zavaró. Az érvelés az 1995-ös irányelvnek a nemzeti jogba történő németországi átültetésén

alapul, amely valójában tilalomként volt megfogalmazva. A szerző azonban azt is megállapítja, hogy az irányelv 15. cikkének és az általános adatvédelmi rendelet 22. cikkének jogi státusza (tiltakozási jog vagy tilalom) vitatott: lásd *ibid* Rn. 14 a, 29.

Az első értelmezés a 22. cikk (1) bekezdését *tilalomként* értelmezi, ami azt jelenti, hogy az adatkezelők kötelesek lennének nem részt venni automatizált döntéshozatalban, amíg nem bizonyítják, hogy a 22. cikk (2) bekezdésének a-c. pontjában foglalt feltétel teljesül. A második értelmezés a 22. cikk (1) bekezdését úgy értelmezi, hogy az érintettek számára biztosítja az automatizált döntéshozatal elleni *tiltakozás jogát*, amely nem alkalmazandó, ha a 22. cikk (2) bekezdésének a-c) pontjában foglalt feltételek valamelyike teljesül. Ezek az értelmezések aszerint különböznek egymástól, hogy az automatizált döntéshozatal korlátozásához szükséges-e az adatalany fellépése. A szóban forgó cselekvés, az érintett hivatalos tiltakozása megköveteli az automatizált döntéshozatal létezésének tudatosítását és a beavatkozásra való hajlandóságot, amelyek mindkettő az érintett részéről szándékos erőfeszítést igényel.

Ez a kétértelműség már az 1995-ös adatvédelmi irányelv óta fennáll. A¹¹⁰¹¹¹ irányelv 15. cikkének megfogalmazása lehetővé tette, hogy az 1. szakaszban említett "automatizált döntés alóli mentességhez való jogot" ("A tagállamok *minden személy számára* biztosítják azt a *jogot, hogy ne lehessen olyan döntés alanya, amely rá nézve joghatással jár vagy őt jelentősen érinti, és amely kizárólag automatizált feldolgozáson alapul [...]*" [dólt betűvel szedve]) tilalomként vagy tiltakozási jogként értelmezzék.¹¹² A kétértelműség arra készítette a tagállamokat, hogy ezt a jogot és a kapcsolódó védelmet eltérően hajtsák végre.

Az irányelv 15. cikkét Ausztria, Belgium, Németország, Finnország, Hollandia, Portugália, Svédország és Írország általános tilalomként hajtotta végre,¹¹³ néhány kivétellel. Az Egyesült Királyságban ettől eltérő modell van érvényben: az érintettek kérhetik, hogy ne hozzanak róluk automatizált döntést, de nem az úgynevezett "mentesített döntések" esetében.

A

---

¹¹⁰ Bird & Bird, "Profiling and Automated Decision-Taking" < <http://www.twobirds.com/~media/pdfs/gdpr-pdfs/35--guide-to-the-gdpr--profiling-and-automated-decisiontaking.pdf?la=en> > 2016. november 10-én elérhető, elmagyarázza, hogy a különböző országok hogyan rendelkeznek tiltással vagy tiltakozási joggal: "Ez vagy úgy értelmezhető, hogy az ilyen adatkezelés tilalma, vagy úgy, hogy az adatkezelésre sor kerülhet, de az egyéneknek joguk van tiltakozni ellene. Ez a kétértelműség az adatvédelmi irányelvben is jelen van, és a tagállamok eltérően közelítik meg ezt a kérdést".

¹¹¹ Martini (n 35) Rn. 42-44. o. kifejti, hogy a németek hogyan éltek az irányelv 15. cikkében foglalt mérlegelési jogkörrel, és hogyan fogalmazták meg azt tilalomként.

¹¹² Hildebrandt (79. o.) 50 utal erre, de nem teszi ezt kifejezetten: "lehet, hogy ha nem élek a jogommal, az automatizált döntés nem sérti az irányelvet." Továbbá "a rendelettervezet azonban úgy rendelkezik, hogy egy személy csak meghatározott feltételek mellett vethető alá automatizált döntésnek, ami arra utal, hogy ez a jog nem pusztán tiltakozási jog". Kifejti továbbá, hogy ugyanez igaz lehet a 2012. január 25-i eredeti GDPR 20. cikkre vonatkozó javaslattervezetre is; Bygrave (46. o.) 3 úgy látja, hogy az irányelv 15. cikke kellően kétértelmű ahhoz, hogy mind tiltásként, mind pedig tiltakozási jogként értelmezhető legyen.

¹¹³ Korff, "New Challenges to Data Protection Study-Working Paper No. 2" (39. sz.) 84. Lásd még a 84. és azt

követő oldalakon további részleteket arról, hogy más tagállamok hogyan hajtották végre az irányelvet.

azokban az esetekben, amikor az érintettek nem nyújtottak be ilyen kérelmet, az adatkezelőknek tájékoztatniuk kell őket arról, hogy automatizált döntés született, valamint annak eredményéről.¹¹⁴

Az irányelv 15. cikke és az általános adatvédelmi rendelet 22. cikke közötti nyelvi és tartalmi hasonlóságok miatt a 15. cikk tiltásként vagy tiltakozási jogként való eltérő tagállami végrehajtása alátámasztja azt az értelmezést, hogy a 22. cikk nem egyértelmű, és tilalomként vagy tiltakozási jogként értelmezhető. A kétértelműség 2018 előtt történő feloldása kritikus fontosságú, mivel a két értelmezés nagyon eltérő következményekkel jár az érintettekre és az adatkezelőkre nézve.

4.2.2 A 22. cikk értelmezésének hatása a magyarázathoz való jogra

Ha a 22. cikket tilalomként értelmezik, az adatkezelők nem hozhatnak automatizált döntéseket az érintettől mindaddig, amíg a 22. cikk (2) bekezdésében meghatározott három követelmény egyike (szerződés megkötéséhez vagy teljesítéséhez szükséges, törvény által engedélyezett vagy kifejezett hozzájárulás) nem teljesül. Az érintetteknek nem kell cselekedniük az automatizált döntéshozatal megakadályozása érdekében, hanem alapértelmezett védelemben részesülnek. A felügyeleti hatóságok viselnék a 22. cikk betartásának terhének annak biztosításával, hogy az automatizált döntéshozatalt jogszerűen hajtsák végre, és a jogellenes döntéshozatal esetén büntetéseket és bírságokat szabhatnak ki. Az adatkezelőknek a 22. cikk (2) bekezdésének a) vagy c) pontja szerinti automatizált döntéshozatal során a 22. cikk (3) bekezdésében meghatározott biztosítékokat kell bevezetniük. Amint azt fentebb kifejtettük (lásd a 4. szakaszt), ezeket a biztosítékokat önkéntesen vagy jogilag ki lehetne terjeszteni a magyarázathoz való jogra.

Ha a 22. cikket tiltakozási jogként értelmezzük, az automatizált döntéshozatal csak azokra az esetekre korlátozódik, amikor az érintett aktívan tiltakozik. Ha tiltakozásra kerül sor, a döntéshozatal a 22. cikk (2) bekezdésének a-c) pontjában foglaltaknak megfelelően kell bizonyítani. Az olyan automatizált döntések esetében, amelyek megfelelnek a 22. cikk (2) bekezdésében foglalt valamely követelménynek, az érintett nem emelhet kifogást. Ha azonban a 22. cikk (2) bekezdésének a) vagy c) pontja teljesül - azaz a döntés szerződés alapján vagy hozzájárulással történik -, akkor a 22. cikk (3) bekezdésében meghatározott biztosítékok is alkalmazandók. Ezekben az esetekben az érintett kérhet emberi beavatkozást, kifejezheti véleményét, és megtagadhatja a döntést, és ha a jövőben hatályba lép, magyarázathoz való jogot kérhet (lásd: 3.1. szakasz). Kritikus, hogy ha a 22. cikk biztosítja a tiltakozáshoz való jogot, akkor az automatizált döntéshozatal alapértelmezés szerint jogilag nem vitatható, még akkor sem, ha az nem felel meg a 22. cikk (2) bekezdésében meghatározott követelmények egyikének sem, mindaddig, amíg az érintett nem nyújt be

tiltakozást. Ez a korlátozás növeli az érintettekre háruló terhet, hogy aktívan megvédjék

---

¹¹⁴ Korff, "New Challenges to Data Protection Study-Country Report" (51. o.) 37 ff.

a profilalkotáshoz és az automatizált döntéshozatalhoz kapcsolódó érdekek az automatizált döntéshozatal nyomon követése és tiltakozása révén.

Ezt az összehasonlítást szem előtt tartva, a 22. cikk tilalomként való értelmezése alapértelmezésben nagyobb védelmet biztosít az érintettek érdekei számára, legalábbis azokban az esetekben, amelyekben a 22. cikk (3) bekezdése alkalmazandó. Tilalomként az adatkezelők jogilag kötelesek lennének a 22. cikk (1) bekezdésében szereplő meghatározásnak megfelelő automatizált döntéshozatalt a 22. cikk (2) bekezdésében meghatározott három esetre (szerződés, uniós vagy tagállami jog, hozzájárulás) korlátozni.

Ezzel szemben a tiltakozáshoz való jog nem korlátozná az adatkezelők által végzett automatizált döntéshozatal típusait a 22. cikk (2) bekezdésében meghatározott három esetre. E korlátozások inkább csak akkor lennének alkalmazandók, ha az érintett kifogást nyújt be a döntéshozatal egy adott esete ellen. Ekkor a 22. cikk (2) bekezdésében foglalt követelményeknek nem megfelelő folyamatokat le kellene állítani, és a 22. cikk (2) bekezdésének b) pontjában vagy a 22. cikk (3) bekezdésében meghatározott biztosítékok soha nem lépnének életbe. A 22. cikk mint tiltakozáshoz való jog így megkerülné a 22. cikk (3) bekezdése által bevezetett magyarázathoz való jogot azáltal, hogy lehetővé tenné a 22. cikk (2) bekezdésében foglalt követelménynek nem megfelelő automatizált döntéshozatal folytatását mindaddig, amíg az érintett nem nyújt be tiltakozást. Az ilyen "jogszerű", de a tiltakozást megelőző döntéshozatalra nem vonatkozna a 22. cikk (3) bekezdéséből eredő magyarázathoz való jog. Ezzel együtt a hozzáférési jogból eredő magyarázathoz való jog nem kerülhető meg hasonlóképpen. Ebben az esetben az érintettnek a magyarázathoz való joga a 22. cikk (1) bekezdésében foglalt meghatározásnak megfelelő bármely döntéshozatalra vonatkozna, még akkor is, ha a döntéshozatal az érintett tiltakozását követően bebizonyosodik, hogy nem felel meg a 22. cikk (2) bekezdésében foglalt valamely követelménynek.

Összefoglalva, ha a jövőben bevezetik a magyarázathoz való jogot, az érintettek legfeljebb csak akkor érdemelnek magyarázatot, ha az automatizált döntéseknek (1) *jogi* vagy *hasonlóan jelentős* hatásai vannak, és (2) *kizárólag* automatizált folyamatokon alapulnak. Továbbá, ha a magyarázathoz való jogot kifejezetten a 22. cikk (3) bekezdéséből vezetik le, a magyarázatra csak akkor lesz szükség, ha az automatizált döntéshozatalt (3) *szerződéskötés* vagy *szerződés alapján*, vagy *kifejezett hozzájárulással hajtják végre*; és (4) ha az adatkezelőnek nem fűződik *nyomós érdeke* (pl. üzleti titok), amint azt a (63) preambulumbekkezdés meghatározza. A 22. cikk (3) bekezdéséből eredő magyarázati jog további korlátozásai a 22. cikknek a tiltás vagy a tiltakozás jogaként való uralkodó értelmezésétől függnnek.

Annak érdekében, hogy a GDPR automatizált adatfeldolgozásra gyakorolt hatásának

jövöbeli vitájában a magyarázathoz való jog e korlátozott típusát elkülönítsük az "általános" magyarázathoz való jogtól, és hogy pontosan tükrözzük az ilyen jog korlátozásainak körét, javasoljuk, hogy ehelyett az automatizált döntéshozatalról és a rendszerről való tájékoztatáshoz való jogról beszéljünk.

funkcionalitás. A tájékoztatáshoz való jog az érintetteknek az automatizált döntéshozatalról nyújtott tájékoztatással foglalkozik, figyelembe véve az adatkezelők által nyújtandó tájékoztatás alkalmazási körére és típusára vonatkozó, az előző két szakaszban ismertetett korlátozásokat. A tájékoztatáshoz való jog figyelembe veszi továbbá az 1995-ös irányelvben meghatározott precedenseket, és azt a hatást, amelyet ezek a precedensek valószínűleg gyakorolnak majd a GDPR értesítési kötelezettségeinek (13-14. cikk), a hozzáférési jognak (15. cikk) és az automatizált döntéshozatal tilalmának (22. cikk) jövőbeli értelmezésére.

5 Következtetés: az elszámoltatható automatizált döntéshozatal jövője

Az ellenkező állítások ellenére az általános adatvédelmi rendelet nem írja elő jogilag a magyarázathoz való érdemi jogot. Tekintettel az automatizált döntéshozatal és az emberi döntéshozatal támogató (azaz "nem kizárólag") automatizált adatfeldolgozás elterjedésére, ez kritikus hiányosság az átláthatóság és az elszámoltathatóság terén. Az általános adatvédelmi rendelet látszólag erős védelmet nyújt az automatizált döntéshozatal ellen, de jelenlegi formájában a védelem hatástalannak bizonyulhat. Az átlátható és elszámoltatható automatizált döntéshozatal azonban még megvalósítható a GDPR 2018-as hatálybalépése előtt.

A 22. cikk (3) bekezdésében foglalt biztosítékok, illetve a 13. és 14. cikkben foglalt értesítési kötelezettségek nem írják elő jogilag a konkrét határozatok magyarázatához való jogot. Amint azt az 1995-ös irányelv is bizonyítja, a hozzáférési jog nem egyértelmű. A GDPR hozzáférési joga azonban biztosítja a rendszer működésének magyarázatához való jogot, amit mi "tájékoztatáshoz való jognak" nevezünk, amelyet az adatkezelők érdekei és a 15. cikk jövőbeli értelmezései korlátoznak. A jövőbeni magyarázathoz való jogot tovább korlátozza a 22. cikk (1) bekezdésében szereplő "automatizált döntéshozatal" fogalma, amely kizárólag az érintettre nézve jogi vagy hasonlóan jelentős következményekkel járó automatizált feldolgozáson alapuló döntésekre korlátozódik. Jelenlegi formájában nem áll rendelkezésre az egyes automatizált döntések indokaira és körülményeire vonatkozó értelmes magyarázati jog.

A GDPR korábbi tervezeteinek elemzése számos feszültséget tárt fel az Európai Parlament, a Bizottság és a Tanács között. A magyarázathoz való jognak a nem kötelező erejű (71) preambulumbekkezdésben való elhelyezése a jelek szerint a háromoldalú egyeztetés során szándékosan elfogadott változtatás. Az EP általában erősebb védelmet kívánt nyújtani az érintetteknek az automatizált döntéshozatallal szemben, mint az EK vagy a Tanács. Konkrétan az EP a 20. cikkbe kívánta beilleszteni a magyarázathoz való jogot,¹¹⁵

¹¹⁵ Európai digitális jogok (27. o.) 140.

mivel a Tanács jobban szeretne volna, ha az (58) preambulumbekkezdésben szerepel a magyarázathoz való jog.¹¹⁶ Az EK egyáltalán nem tartalmazott ilyen jogot. Az EP továbbá meg akarta védeni a polgárokat az automatizált döntésekkel szemben, amelyeknek jogi vagy jelentős hatásai vannak, ha *túlnyomórészt*,¹¹⁷ és nem *kizárólagosan*,¹¹⁸ automatizált folyamatokon alapulnak. Emberi értékelésre is szükség lett volna.¹¹⁹

Mivel a GDPR célja az adatvédelmi jogszabályok egységesítése az összes európai tagállamban, a 22. cikk tiltásként vagy tiltakozási jogként való értelmezése kritikusan fontos. Az, hogy a GDPR 2018-as végrehajtása során melyik értelmezés fog győzedelmeskedni, még nem egyértelmű. Mindkettő életképes, amint azt az 1995-ös adatvédelmi irányelv 15. cikkének tagállami végrehajtásában tapasztalható megosztottság is sugallja. A végrehajtás előtti tisztázás nélkül a 22. cikk lehetővé teszi az érintettek és az adatkezelők automatizált döntéshozatallal kapcsolatos jogainak ellentmondásos értelmezését a tagállamokban. Az ütközések hamarosan elkerülhetetlenné válhatnak, mivel a két értelmezés nagyon eltérő érdekeket véd.

A tilalomként értelmezett 22. cikk nagyobb védelmet nyújt az érintettek érdekeinek, mivel megtilt minden olyan automatizált döntéshozatalt, amely nem felel meg a 22. cikk (2) bekezdésében foglalt követelményeknek. Ezzel szemben a 22. cikk jogként értelmezve olyan kikaput teremt, amely lehetővé teszi az adatkezelők számára, hogy automatizált döntéshozatalt végezzenek anélkül, hogy teljesítenék a 22. cikk (2) bekezdésében foglalt követelményt, kivéve, ha az érintett tiltakozik. A tiltakozás benyújtását követően a döntéshozatalról be kell mutatni, hogy megfelel e követelmények valamelyikének, vagy azt teljesen le kell állítani. Jogként az érintettnek az automatizált döntéshozatal elleni érdeke sérül, amennyiben jelentős erőfeszítést (azaz tiltakozás benyújtását) követel meg az érintettől érdekei védelme érdekében. A 22. cikk ezért nagyjából az érintettek érdekeinek kedvez, ha tilalomként értelmezik, és az adatkezelők érdekeinek, ha jogként értelmezik.

Az automatizált döntéshozatal tilalmához való jog (22. cikk) kétértelműsége, valamint az ebből fakadó kikapuk és gyengeségek azt mutatják, hogy a GDPR-ból hiányzik a pontos nyelvezet, valamint az egyértelmű és jól meghatározott jogok és biztosítékok, és ezért fennáll a veszélye, hogy fogatlan lesz. Az elemzésünkben feltárt gyenge pontok némelyikének kijavítására több intézkedés is javasolt. Az alábbi ajánlások a jogalkotás és a szakpolitika számára nyújtanak iránymutatást.

---

¹¹⁶ ibid 40.

¹¹⁷ ibid 140.

¹¹⁸ Mind az EK, mind az Európai Tanács csak a *kizárólag* automatizált feldolgozáson *alapuló* döntések esetében kért védelmet, lásd: *ibid* 139.

¹¹⁹ *ibid* 140.

lépéseket tesz az érintetteknek az automatizált döntéshozatallal szemben nyújtott védelemben azonosított hiányosságok kijavítására.

A jogalkotás terén előrelépés érhető el azáltal, hogy a tagállamok a GDPR-t még annak végrehajtása előtt módosítják, vagy további jogszabályokat fogadnak el. A tagállamok további jogalkotási lépései igen valószínűek, amint azt az Egyesült Királyság alsóházának tudományos és technológiai bizottsága nemrégiben indított, az "algoritmusok a döntéshozatalban" című vizsgálata is mutatja:¹²⁰, amelyet részben a "Sense about Science" (egy brit székhelyű jótékonyági alapítvány) által e dokumentum szerzőivel folytatott informális konzultációk inspiráltak. A vizsgálat szakértői véleményeket gyűjt arról, hogy miként érhető el az elszámoltathatóság és az átláthatóság az algoritmikus döntéshozatalban, beleértve az akadályok (pl. üzleti titkok) azonosítását, a felügyeleti mechanizmusokat és a döntések megmagyarázhatóságának követelményeit. Annak bizonyítékeként, hogy az itt megfogalmazott ajánlások új jogszabályok kiindulópontjai lehetnek, a vizsgálat kifejezetten utal a GDPR-ban meghatározott jogokra és kötelezettségekre. A szakpolitikai oldalról az ajánlások befolyásolhatják az olyan szervek, mint a 29. cikk szerinti munkacsoport, az Európai Adatvédelmi Testület, az Európai Adatvédelmi Biztos és annak etikai tanácsadó csoportja által kiadott jövőbeli iránymutatásokat.

A következő ajánlásokat fogalmazzuk meg:

1) A jogilag kötelező erejű 22. cikk (3) bekezdésének magyarázathoz való joggal való kiegészítése.

Ha a (71) preambulumbekkezdésben javasoltak szerint magyarázathoz való jogot kívánnak biztosítani, akkor azt kifejezetten be kell illeszteni a GDPR egy jogilag kötelező erejű cikkébe. Egy ilyen bevezetésnek tisztázni kell a jog alkalmazási körét, tekintettel a 22. cikk tiltásként vagy tiltakozási jogként értelmezett hatására. Alternatív megoldásként a tagállamokat ösztönözni lehet arra, hogy a GDPR-t kiegészítő olyan jogszabályokat hajtsanak végre, amelyek előírják a konkrét döntések magyarázatát. A konkrét határozatok magyarázatához való jog a 22. cikk (2) bekezdésének b) pontja és a 22. cikk (3) bekezdése által megkövetelt megfelelő biztosítéknak tekinthető, ha a 22. cikk (3) bekezdésében már előírtak szerint a határozat megtámadásához magyarázatra van szükség. A 22. cikk (3) bekezdésében biztosított, a határozat megtámadására, emberi beavatkozásra vagy véleménynyilvánításra vonatkozó jogok értelmetlenek lehetnek, ha az érintett nem érti, hogyan született a megtámadott határozat. E célból bevezethető a magyarázathoz való jog, amely előírja az adatkezelők számára, hogy tájékoztatást adjanak a megtámadott határozat indoklásáról. Egyértelmű követelményeket kell

¹²⁰ Commons Select Committee, "Algorithms in Decision-Making Inquiry Launched" (*Az Egyesült Királyság parlamentje*, 2017)
<<http://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/science-and-technology-committee/news-parliament-2015/algorithms-in-decision-making-inquiry-launch-16-17/>> hozzáférés: 2017. március 8.

az adatkezelő által benyújtandó bizonyítékokat tartalmazó bevezetett. A jellemzők súlyozására, a döntési fa vagy osztályozási struktúrára és a döntéshozatali rendszer általános logikájára vonatkozó bizonyítékok elegendőek lehetnek. Ugyanakkor komolyan meg kell fontolni, hogy milyen kockázatot jelent az innovációra és a hasznos feldolgozásra nézve az olyan magyarázathoz való jog, amely megköveteli, hogy az automatizált döntéshozatali módszerek ember által értelmezhetőek legyenek.¹²¹

2) Tisztázza a 15. cikk (1) bekezdésének h) pontjában szereplő "létezés", "értelmes információ", "logika", "jelentőség" és "tervezett következmények" fogalmak jelentését.

A 15. cikkben szereplő alapvető fogalmak nyelvezete és jelentése nem egyértelmű. Ez nyitva hagyja annak lehetőségét, hogy az egyes határozatok indoklásának magyarázatához való jog fennálljon (lásd a 3.3.2. szakaszt). Ez az értelmezés azonban több okból is valószínűtlen. Amint azt a 3.3. szakaszban kifejtettük, a hozzáférési jog szemantikája és története, valamint a 13-14. cikkek rendelkezéseinek megkettőzése arra utal, hogy a hozzáférési jog csupán az adatkezelők értesítési kötelezettségeinek ellensúlyozására szolgál, nem pedig arra, hogy a 13-14. cikk hatályán túlmenően új jogot (azaz a konkrét határozatok indoklásához való jogot) vezessenek be.¹²² A 15. cikk értelmezése a konkrét döntések magyarázatához való jog bevezetése érdekében kritikusan nem felelne meg a hozzáférési jog tervezett céljának, amely a (63) preambulumbekkezdés szerint arra szolgál, hogy az érintett "megismerhesse és ellenőrizhesse az adatkezelés jogszerűségét". Olyan nyelvezettel kell kiegészíteni, amely tisztázza, hogy a 15. cikk vagy a 13-14. cikkek ellensúlyozására szolgál, és így korlátozott "tájékoztatáshoz való jogot" biztosít az automatizált döntéshozatal létezéséről, valamint a rendszer működéséről, vagy pedig a konkrét döntések magyarázatához való jogként. A 15. cikk (1) bekezdésének h) pontjában szereplő öt alapfogalom tervezett jelentését, valamint az adatkezelők által a hozzáféréshez való jog alapján az érintettekkel közlendő információkra (és hasonlóképpen a 13-14. cikk szerinti értesítési kötelezettségekre) gyakorolt hatásukat egyértelművé kell tenni.

3) A 22. cikk (1) bekezdésének nyelvezetének pontosítása annak jelzése érdekében, hogy mikor alapulnak a döntések kizárólag automatizált feldolgozáson.

A 22. cikk csak a kizárólag automatizált feldolgozáson alapuló döntésekre alkalmazható. Nem világos azonban, hogy mit jelent ez a kifejezés a gyakorlatban. Az a potenciális kiskapu (hasonlóan a német SCHUFA-ítéletekben), amely szerint az ember névleges részvétele bármelyik esetben

¹²¹ Mittelstadt és mások (7. sz.).

¹²² Paal (n 33) Rn. 19-22.

az automatizált folyamat szakasza azt jelenti, hogy a folyamat nem kizárólag automatizált, le kell zárni. Továbbra is bizonytalan, hogy az automatizált folyamatok használata a döntés előkészítése során kizárólag automatizált folyamatnak minősül-e, ha a végső döntést meghozó ember nem kíván beavatkozni vagy elfogadni a döntést. A tisztázást az EP¹²³ által a 20. cikk (5) bekezdésében javasolt "kizárólag vagy túlnyomórészt" kifejezéshez való visszatérés, vagy a kizárólag és túlnyomórészt automatizált adatfeldolgozáson alapuló döntéshozatal konkrét példáinak felsorolása jelentheti.

4) A 22. cikk (1) bekezdésének pontosítása annak érdekében, hogy jelezze, mi számít az automatizált döntéshozatal jogi vagy jelentős hatásának, beleértve a profilalkotást is.

A 22. cikk csak a "joghatásokkal" vagy "hasonlóan jelentős hatásokkal" járó automatizált döntéshozatalra vonatkozik.¹²⁴ A (71) preambulumbekkezdés csak két példát említ ilyen hatásokra: az online hitelkérelem automatikus elutasítása és az elektronikus munkaerő-felvételi gyakorlat. E mondatok hatályát egyértelművé kellene tenni: például csak az általános adatvédelmi rendelet cikkeiben meghatározott hatásokra vonatkoznak, vagy valamilyen tágabb meghatározásra? Legalább a "jelentős hatások" meghatározásakor figyelembe veendő nézőpontot meg kell határozni. A hatásoknak az érintett szubjektív szemszögéből vagy valamilyen külső szabvány szerint kell jelentősnek lenniük?

5) A 22. cikk (2) bekezdésének a) pontjában szereplő "szerződés megkötéséhez vagy teljesítéséhez szükséges" szövegrész pontosítása.

A 22. cikk (2) bekezdésének a) pontja ezt az esetet az automatizált döntéshozatal tilalma vagy az automatizált döntéshozatal elleni tiltakozás joga alóli kivételként nevezi meg. Mivel valószínű, hogy az ilyen intézkedések szükségességét az adatkezelő határozza meg, és az a) pont nem követeli meg az érintett hozzájárulását (mivel ez a c) pontban felsorolt külön kivétel, ez a kivétel azzal a kockázattal jár, hogy gyengíti az érintettek jogait.

6) A 22. cikk nyelvezetének pontosítása a tilalom jelzése érdekében.

---

¹²³ Az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottsága (25. sz.).

¹²⁴ A 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport által már javasoltak szerint, lásd a 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport, "Tanácsadó dokumentum a profilalkotásra vonatkozó fogalommeghatározás és rendelkezés alapvető elemeiről az EU általános adatvédelmi rendeletében" (2013) 29 <http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/other-document/files/2013/20130513_advice-paper-on-profiling_en.pdf> hozzáférés: 2017. március 10.

Ideális esetben a kétféle értelmezést lehetővé tevő nyelvezetet még 2018 előtt tisztázni kellene, amikor a GDPR hatályba lép. A 22. cikk (3) bekezdésének számos kiskapuja és a 22. cikk (3) bekezdésében foglalt biztosítékok gyengülése miatt, amelyeket akkor vezetnek be, ha a 22. cikket tiltakozási jogként értelmezik, valamint az 1995-ös irányelv 15. cikkének tilalomként történő széles körű végrehajtása miatt javasoljuk, hogy a 22. cikk (2) bekezdésében használt megfogalmazást ("Az (1) bekezdés nem alkalmazandó, ha a határozat:") úgy kell felülvizsgálni, hogy egyértelműen és kifejezetten jelezze, hogy a 22. cikk az automatizált döntéshozatal tilalmaként szolgál.

7) Az üzleti titkok ellensúlyozására külső ellenőrzési mechanizmus bevezetése az automatizált döntéshozatalra, vagy belső ellenőrzési követelmények meghatározása az adatkezelők számára Mind a hozzáférési jog, mind a jövőbeni magyarázathoz való jog jelentős korlátozásokkal fog szembesülni az üzleti titkok és a szellemi tulajdonjogok érzékenysége miatt. Amint az 1995-ös irányelv vizsgálatából kiderül, a hozzáférési jog alapján adott magyarázat általában a rendszerfunkciókra korlátozódik, és az adatkezelő érdekeinek védelme érdekében jelentősen korlátozott. Az ideális megoldás lehetővé tenné az automatizált döntéshozatali rendszerek vizsgálatát, beleértve az egyes döntések indoklását és körülményeit is, egy megbízható harmadik fél által. Ez a megközelítés korlátozza az adatkezelők számára az üzleti titkok felfedésének kockázatát, ugyanakkor olyan felügyeleti mechanizmust biztosít az érintettek számára, amely akkor is működhet, ha a magyarázatok kivitelezhetetlenek vagy túl bonyolultak a laikusok számára. Az ellenőrző hatóságok hatáskörét e tekintetben ki lehetne terjeszteni. Alternatív megoldásként létre lehetne hozni egy európai szabályozó hatóságot, amely kifejezetten az alábbiak ellenőrzésére lenne hivatott. algoritmusok, az algoritmusok bevezetése előtt (tanúsítások) és/vagy után.¹²⁵

8) Támogatni kell az alternatív elszámoltathatósági mechanizmusok magyarázatainak megvalósíthatóságára vonatkozó további kutatásokat.

Még ha a magyarázathoz való jog a jövőben jogilag biztosított is lesz, az érintetteknek való magyarázat nyújtásának megvalósíthatósága és gyakorlati követelményei továbbra sem világosak. Az értelmezhető automatizált döntéshozatallal és a gépi tanulási módszerekkel kapcsolatos jelenlegi munkával összhangban a¹²⁶ kutatási szükségletekkel összhangban.

---

¹²⁵ A Big Data és az algoritmusok szabályozására vonatkozó hasonló megközelítéseket javasoltak: Viktor Mayer-Schönberger és Kenneth Cukier, *Big Data : A Revolution That Will Transform How We Live, Work and Think* (John Murray 2013); Andrew Tutt, "An FDA for Algorithms" (Social Science Research Network 2016) SSRN Scholarly Paper ID 2747994 < <http://papers.ssrn.com/abstract=2747994> > hozzáférés 2016. április 13.

¹²⁶ Az algoritmusokkal kapcsolatos szabályozási és értelmezhetőségi kérdések részletes tárgyalását lásd: Danielle Keats Citron és Frank A Pasquale, "The Scored Society: Due Process for Automated Predictions" (Social Science Research Network 2014) SSRN Scholarly Paper ID 2376209 <<https://papers.ssrn.com/abstract=2376209>>.

párhuzamosan kell elvégezni annak meghatározására, hogy lehet-e és hogyan lehet és kell-e magyarázatot adni az eltérő szintű szakértelemmel és érdekekkel rendelkező érintetteknek (vagy azok meghatalmazottjainak). Ami az egyik egyén vagy csoport számára értelmes magyarázatnak számít, az nem biztos, hogy egy másik számára is az; az "értelmes magyarázatokra" vonatkozó követelményeket kell meghatározni, ha a magyarázathoz való jog gyakorlatilag hasznos lehet. A magyarázathoz való jog nem az egyetlen módja annak, hogy az automatizált döntéshozatalban elszámoltathatóságot és átláthatóságot érjünk el.¹²⁷ További figyelmet kell fordítani olyan alternatív jogi biztosítékok kidolgozására és bevezetésére, amelyek kiegészíthetik a GDPR által nyújtott védelmet. A rendkívül érzékeny vagy kockázatos ágazatokban dolgozó adatkezelőket például kötelezni lehetne arra, hogy ember által értelmezhető döntéshozatali módszereket alkalmazzanak.¹²⁸ Az algoritmusok ellenőrzésére vonatkozó módszereket és (etikai) követelményeket is tovább kell fejleszteni¹²⁹, mind önálló elszámoltathatósági eszközként, mind pedig az automatizált döntések magyarázatát szolgáló bizonyíték-nyomon követhető mechanizmusokként.

Amint az ezekben az ajánlásokban kiemelt kétértelműségek is jelzik, a GDPR az érintettek védelmére szolgáló fogatlan vagy erőteljes mechanizmus lehet, attól függően, hogy végül hogyan értelmezik a rendeletet jogilag. Az új keretrendszer hatékonyságát nagyrészt a felügyeleti hatóságok, a 29. cikk szerinti munkacsoport, az Európai Adatvédelmi Testület, az Európai Adatvédelmi Biztos, annak etikai tanácsadó csoportja, a¹³⁰, valamint a nemzeti bíróságok és azok jövőbeli ítéletei fogják meghatározni.¹³¹ A GDPR jelenleg még nem garantálja az átlátható és elszámoltatható automatizált döntéshozatalt, és nem garantálja a konkrét döntések magyarázatához való jogot sem. Az érintettek legfeljebb "tájékoztatáshoz való jogot" kapnak az automatizált döntéshozatal létezéséről és a rendszer működéséről. Ezeket a hiányosságokat a GDPR 2018-as hatálybalépése előtt orvosolni kell.

---

hozzáférés: 2017. március 4.; Alfredo Vellido, José David Martín-Guerrero és Paulo JG Lisboa, "Making Machine Learning Models Interpretable.", *ESANN* (Citeseer 2012).

¹²⁷ Az átláthatóságról és a GDPR-ról szóló további vitát lásd: Dimitra Kamarinou, Christopher Millard és

JatinderSingh, "Machine Learning with Personal Data".

<https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2865811> hozzáférés: 2017. március 8.

¹²⁸ Burrell (13. sz.).

¹²⁹ Sandvig és mások (8. o.); Mittelstadt és mások (7. o.); Brent Mittelstadt, "Auditing for Transparency in Content Personalization Systems" (2016) 10 *International Journal of Communication* 12. Lásd még az eredmények *utólagos* vizsgálatának és a hibák *előzetes* elfogadhatóságának tárgyalását Zarsky (91. n.).

¹³⁰ Közzététel: Luciano Floridi az európai adatvédelmi biztosok etikai tanácsadó csoportjának tagja.

¹³¹ A 83. cikk (5) bekezdésének b) pontja felhatalmazza a felügyeleti hatóságokat arra, hogy az érintettek jogainak (12-22. cikk) megsértése esetén a teljes éves világszerte forgalom 4%-áig terjedő bírságot szabjanak ki. Ez a jogkör felhasználható a megfelelés kikényszerítésére és az adatvédelem fokozására.

